

**İstanbul İli Silivri İlçesinde
Tarımsal Üretim ve Yayımların
Analizi Üzerine Bir Araştırma**

**Zübeyde KAYABAŞ
Yüksek Lisans Tezi
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Aydın GÜREL**

2016

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSTANBUL İLİ SİLİVRİ İLÇESİNDE TARIMSAL ÜRETİM VE
YAYIM YAKLAŞIMLARININ ANALİZİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Zübeyde KAYABAŞ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
DANIŞMAN: Prof. Dr. Aydın GÜREL

TEKİRDAĞ-2016
Her hakkı saklıdır

Prof. Dr. Aydın GÜREL danışmanlığında, Zübeyde KAYABAŞ tarafından hazırlanan “İstanbul İli Silivri İlçesinde Tarımsal Üretim Ve Yayımları Yaklaşımının Analizi Üzerine Bir Araştırma” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Aydın GÜREL

İmza :

Üye: Prof. Dr. Nurcan METİN

İmza :

Üye: Yrd. Doç. Dr. Emine YILMAZ

İmza :.

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL İLİ SİLİVRİ İLÇESİNDE TARIMSAL ÜRETİM VE YAYIM YAKLAŞIMLARININ ANALİZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Zübeyde KAYABAŞ

Namık Kemal Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Aydın GÜREL

İstanbul İli Silivri İlçesinde tarımsal üretim ve yayım yaklaşımlarının irdelendiği bu çalışmada Silivri ilçesinin tarımsal yapısı ve tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin etkinliği irdelenmektedir. Bu bağlamda çalışmada Silivri İlçesindeki yayım hizmetlerinin mevcut durumu, etkinliği, sorunlar ve geldiği nokta irdelenmiştir. Ayrıca çalışmada İstanbul İli Silivri İlçesinde devlet destekli Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmeti alan 96 çiftçi ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, çiftçilerin sosyo-demografik ve iletişim özellikleri, bölgedeki tarım danışmanlığı hizmetlerinin etkinliği ve çiftçilerin değerlendirmeleri incelenmiştir. Bu bağlamda üreticilerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu, ilçede daha çok bitkisel üretim yapıldığı, danışmanlık hizmetlerinin sınırlı olduğu, Thünen teorisi yönünde bir gelişimin olmadığı, danışmanlık hizmetinden memnun oldukları ve danışmanlık sonrası tarımsal faaliyetlerinde olumlu gelişmeler olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Danışmanlık, Tarımsal Yayım, Yayım Yaklaşımları, İstanbul, Silivri.

2016, 64 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

AGRICULTURAL PRODUCTION AND THE CITY OF ISTANBUL SİLİVRİ DİSTRİCT ANALYSIS OF EXTENSION APPROACHES AN INVESTIGATION

Zübeyde KAYABAŞ

Namık Kemal University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Aydın GÜREL

Agricultural nature of this study, which examined the Silivri district of Istanbul Province Silivri District agricultural production and extension approaches and the effectiveness of agricultural extension and advisory services are discussed. In this context, the current situation of extension services in the Silivri district study, efficacy, and the point where problems are discussed here. Also working in the Silivri district of Istanbul Province, state-supported Agricultural Extension and Advisory Services 96 field studies were conducted face to face interviews with farmers. According to the survey results, the socio-demographic characteristics of farmer and communication, effectiveness and evaluation of agricultural advisory services for farmers in the regio were examined. In this context, the producers have low levels of education, more crop production in the district was made, it was limited to counseling, direction Thünen theory that there is a development, after they were satisfied with the advice and counseling were found to be positive developments in agricultural activities.

Keywords: Agricultural Consultancy, Agricultural Extension, Extension Approaches, Istanbul, Silivri.

2016, 64 pages

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
SİMGELER DİZİNİ	vii
ÖNSÖZ	viii
1. GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş	1
1.2 İstanbul'un Tarımsal Yapısı.....	2
1.2.1 İlin özellikleri.....	2
1.2.2. Arazi varlığı.....	4
1.2.3. Nüfusu.....	5
1.2.4. Tarım işletmeleri.....	5
1.2.5. Tarım alanları.....	8
1.2.6. Hayvansal üretim.....	12
1.2.6.1. Büyükbaş hayvan varlığı.....	13
1.2.6.2. Küçükbaş hayvan varlığı.....	14
1.2.6.3. Diğer hayvan varlığı.....	14
1.3. Silivri İlçesinin Tarımsal Yapısı.....	16
1.3.1 Coğrafi konum.....	16
1.3.2. Tarımsal yapı.....	17
1.3.2.1. Tarım arazisi.....	17
1.3.2.2. Tarımsal üretim.....	18
1.3.2.3. Hayvansal üretim.....	18
1.3.2.4. Silivri ilçesi köylerinde/mahalle tarımsal üretim miktarları.....	20
1.4. Thünen Teorisi.....	22
1.5. Yayım Yaklaşımları ve Yayım Metotları.....	23
1.5.1. Yayım yaklaşımları.....	23
1.5.2. Yayım yaklaşımlarında uygulanan metotlar.....	26
1.5.2.1. Bireysel yayım metotları.....	26
1.5.2.2. Grup yayım metotları.....	27
1.5.2.3. Kitle yayım metotları.....	28
1.5.2.4. Yeniliklerin kabul sürecinde uygun yayım metodunun belirlenmesi.....	29
2. LİTERATÜR TARAMASI	32
3. MATERYAL VE YÖNTEM	37
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	39
4.1. Üretici Özellikleri.....	39
4.1.1. Yaş.....	39
4.1.2. Eğitim.....	40
4.1.3. İşletme özellikleri.....	41
4.1.3.1. İşletme faaliyet alanı.....	41
4.1.3.2. İşletmelerin arazi edinim şekli.....	42
4.1.4. İletişim özellikleri.....	43
4.1.4.1. Tarımla ilgili kuruluşlarla iletişim.....	44
4.1.4.2. Bilgisayar internet cep telefonu kullanımı.....	45
4.2. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinden yararlanma derecesi.....	46

4.3. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinden memnun olma derecesi.....	51
4.4. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri sonrası faaliyetlerin değerlendirilmesi....	52
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
KAYNAKLAR.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....	64

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1: İstanbul ilinin agro ekolojik alt bölgeleri.....	3
Tablo 1.2: İstanbul ili ekim şablonu.....	7
Tablo 1.3: Bitkisel ürünlerin görelİ önemleri.....	8
Tablo 1.4: Türkiye ve İstanbul'da tarım alanı kullanımını (ha).....	9
Tablo 1.5: İstanbul'un ulusal bazda avantajlı olduğu ürünler.....	10
Tablo 1.6: 2008-2012 Yılları arasında Türkiye ve İstanbul 'da tarım ürünleri üretimi (ton)..	11
Tablo 1.7: Türkiye ve İstanbul'da niteliklerine göre örtü altı tarım alanları (dekar).....	12
Tablo 1.8: Türkiye ve İstanbul'da organik bitkisel üretim (geçiş dahil).....	12
Tablo 1.9: Türkiye ve İstanbul'da mevcut hayvan sayıları (adet)	12
Tablo 1.10: Türkiye, İstanbul ve İstanbul alt bölgeleri'nde küçükbaş hayvan varlığı(2002)..	14
Tablo 1.11: İstanbul ve İstanbul alt bölgeleri'nde arıcılık yapan köy ve kovan sayısı (2002)	15
Tablo 1.12: Silivri ilçesi toplam ve işlenebilir arazi dağılımı	17
Tablo 1.13: Silivri ilçesinin tarımsal üretim yapısı.....	18
Tablo 1.14: Hayvan sayısı ve üretim.....	19
Tablo 1.15: Silivri ilçesi köy/mahalle bazında tarımsal üretim miktarları.....	20
Tablo 1.16: Silivri ilçesi köy/mahalle bazında hayvan varlığı	21
Tablo 1.17: Kırsal kalkınmada bütüncü yaklaşım.....	26
Tablo 1.18: Yeniliklerin kabul sürecinde yayım yaklaşımlarının.....	30
Tablo 3: Araştırma kapsamına alınan köyler ve anket yapılan işletme sayısı.....	37
Tablo 4.1: Üreticilerin yaş gruplarına göre dağılımını (n=96).....	39
Tablo 4.2: Üreticilerin eğitim düzeyi	40
Tablo 4.3.1: İşletme faaliyet alanı.....	41
Tablo 4.3.2: İşletme arazisi edinim şekli.....	42
Tablo 4.4: Üreticilerin tarımla ilgili kuruluşlarla iletişim durumu.....	44
Tablo 4.5: Sesli ve görsel iletişim	46
Tablo 4.6: Üreticilerin danışmanlardan aldıkları hizmetler ve yararlanma dereceleri.....	47
Tablo 4.7: Üreticilerin danışmanlardan aldıkları hizmetlerin memnuniyet derecesi.....	51
Tablo 4.8: Üreticilerin tarım danışmanı sonrası faaliyetlerinin değerlendirilmesi.....	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.2: İstanbul ili arazi varlığının dağılımı.....	4
Şekil 1.3: İstanbul ilinin nüfusu.....	5
Şekil 1.4: İstanbul ilinde tarım işletmelerinin faaliyet alanlarına göre dağılımı.....	6
Şekil 1.5: İstanbul ilinde tarım işletmelerinin büyüklüklerine göre dağılımı.....	6
Şekil 1.6:Türkiye ve İstanbul'da tarım alanlarının dağılımı (%)......	10
Şekil 1.7: Türkiye ve İstanbul'da sığır mevcudunun oransal dağılımı.....	13
Şekil 1.8: Silivri'nin coğrafi konumu.....	17

SİMGELER DİZİNİ

ADAS	: Tarımsal Kalkınma Yayın Servisi
TAR-GEL	: Tarımsal yayımı Geliştirme Projesi
ÖÇP	: Önder Çiftçi Projesi
GTHB	: Gıda Tarım Hayvancılık Bakanlığı
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
TMO	: Toprak Mahsulleri Ofisi
STATİP	: Sorunlu Tarım Alanlarının Tespiti ve İyileştirilmesi Projesi
TYUAP	: Tarımsal Yayın ve Uygulamalı Araştırma Projesi
KÖY-MER	: Köy Merkezli Tarımsal Üretme Destek Projesi
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
İSKİ	: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi

ÖNSÖZ

Tarımsal gelişme, bilimsel araştırma bulgularıyla elde edilen teknolojik yeniliklerin üreticiler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla ve yaygınlaştırılmasıyla mümkün olabilir. Dolayısıyla tarımsal faaliyette bulunan, tarımsal faaliyetleri yönlendiren kimselerin sahip oldukları özellikler, söz konusu topluma ulaşmayı, belirli davranışların ve yeniliklerin benimsetilmesini etkileyici niteliktedir. Bu nedenle insan faktörünün sahip olduğu özelliklerin, gelişmeyi etkilemesi ve kazandırılacak yeni bilgi ve davranışlarla gelişme sürecini hızlandırıcı etkilerde bulunması kaçınılmazdır (Özçatalbaş 1992).

Bütün dünya ülkelerinin kalkınmada öncelikli yerleri kırsal alanlardır ve bu alanlarda kalkınma sağlamak ana hedefleridir. Kırsal alanda kalkınma sağlamak için kullanılan esas ve en önemli araç eğitici programlardır. Esas anlamıyla bir eğitim metodu olan tarımsal yayım, çiftçileri dış dünyaya bağlayan bir köprü rolünü oynamaktadır (Budak 1996).

Tarım sektöründe üretim ve verimliliği arttırmak, yeni teknolojileri geliştirmek, üreticilerin gelirini arttırmak ve bunlara bağlı olarak kırsal nüfusun refahını ve yaşam düzeylerini yükseltmek ise önemli ölçüde tarımsal yayım hizmetlerinin başarılı olmasına bağlıdır. Dolayısıyla bu yönüyle de tarımsal yayım hizmetlerinin yürütülmesinde benimsenen yayım yaklaşımı önem taşımaktadır (Demirtaş ve Gürler 1994).

Bu fikirden yola çıkarak, öncelikle bu çalışmanın konu seçiminde beni cesaretlendiren ve çalışmanın her aşamasında yardımcı olan, görüşlerini ve sabrını esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Aydın GÜREL'e teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın çeşitli aşamalarında eleştirileri ve yorumlarıyla bana yardımcı olan Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü'nün değerli öğretim üyelerine ve öğretim elemanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında her türlü desteği veren Silivri Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğüne, Daima desteğini esirgemeyen eşim Koçali KAYABAŞ'a, aileme ve yakın arkadaşlarıma verdikleri destek ve gösterdikleri sabırdan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Şubat 2016

Zübeyde KAYABAŞ
Ziraat Mühendisi

1. GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Tarımsal yayım yaklaşımları gelişmişlik seviyesine göre ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, köyden köye ve hatta bireyden bireye farklılıklar gösterebilmektedir.

Silivri'nin toplam tarım alanı 833 000 dekadır. Bu alanın %50,9'u tarım, %33,6'sı orman, %2,4'ü mera arazileri olarak kullanırken, diğer alanlar tarıma elverişsiz ve tarım dışı alanlardır. Silivri İstanbul gibi büyük bir metropol kentin nüfuzu altında olmasına rağmen, tarım arazilerinin %96,8'i tarla arazisi olarak kullanırken, sebzeçilik %2,74, meyvecilik %0,47 ve serada üretim ise %0,02 ile en düşük orandadır. Bu gelişim Thünen teorisine göre bir gelişim olmadığı gibi, ilçede tarımsal nüfus hızla kentleşmekte ve bu bağlamda tarımsal yayım açısından daha fazla önem arz etmektedir.

Bu bağlamda bu çalışma gerek ilçe tarımının Thünen teorisine göre gelişim göstermesi açısından, gerek bitkisel ve hayvansal üretime yönelik sürdürülebilir üretim teknikleri konusunda her türlü bilgi ve yeni teknolojinin hedef kitleye ulaştırılması açısından ve gerekse çevrenin, doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunması için tarımsal işletme sahiplerini ve hedef kitleyi bilgilendirme yöntemlerinin uygulanması açısından önem arz ettiği gibi, tarımsal işletmelerin daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulması ve etkin bir şekilde ürün ve hizmet pazarına yönelmeleri, işletme ekonomisi yayımı/danışmanlığı vb. mevcut durumun irdelenmesi, işletmelerin ekonomik analizleri, gelişim planlamaları, iş ve sermaye verimliliğinin iyileştirilmesi ve aile işletmelerine özgü sorunlar, ev ekonomisi ve mekanizasyon konularında yayım/danışmanlık yaklaşımlarının irdelenmesi, tarımda çalışanların mesleklerini daha iyi yapmaları için, gerekli kişisel gelişim ve girişimcilik eğitimlerinin belirlenmesi, üreticilerin yayım/danışmanlık faaliyetlerinde basılı, sesli ve görüntülü kitle yayım araçlarından hangi düzeyde yararlanabildikleri, üreticilerin tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetleriyle ilgili bilgilere erişebilme ve isteklerinin irdelenmesi, üretici örgütlenmesi konusunda çalışmalar, çiftçi üretici örgütleri ilişkilerinin tarımsal yayım açısından irdelenmesi önemli ve gereklidir.

Ülke nüfusunun bu kadar büyük bir bölümünü içinde barındıran tarım kesiminin gayri safi milli hasıla içindeki yeri gittikçe azalmaktadır. Toplumun büyük bir kısmı köyle ilişkili bulunmaktadır. İnsanların birçoğunun ya kendileri ya da aileleri köyle bağlantılıdır. Yıllık ortalama %1,2 oranında (TÜİK) artan nüfusa karşılık bitkisel ve hayvansal üretimdeki artış nüfus artışını karşılamakta zorlanmaktadır. Bunun sebeplerinin başında birim alandan alınan ürün miktarının yani verimin düşük olması gelmektedir. Verimin düşük olmasının en büyük

nedeni ise çiftçilerin geleneksel yöntemlerle üretim yapması, teknolojik gelişmelerden yeterince faydalanamaması ya da başka bir deyişle bu imkanları kullanmaya bilgi düzeyinin ve maddi imkanlarının yetmeyişidir (Şoraklı 2006).

Bu eksikliği gidermenin en önemli yolu tarımsal yayım hizmetini etkin bir şekilde yapmaktır. Tarımsal yayım hizmetinin amacı; kırsal alanlarda çiftçi ailesinde ve tarımsal işletmelerde görülen mevcut durumu dünya standartlarına uygun bir şekilde geliştirmek ve böylece kırsal alanlarda yaşam düzeyini girişilen bir dizi faaliyetlerle yükseltmektir (Gürel 1996). Demirtaş ve Gürler (1994) Tarım sektöründe üretim ve verimliliği arttırmak, yeni teknolojileri geliştirmek, çiftçilerin gelirini arttırmak ve bunlara bağılı olarak kırsal nüfusun refahını ve yaşam düzeylerini yükseltmek ise önemli ölçüde tarımsal yayım hizmetlerinin başarılı olmasına bağılıdır ifade ederken, Taluğ ve Tatlıdil (1993) Çiftçilerin bilgiye olan gereksinimleri, hızla gelişen teknoloji ve değışen pazar koşulları karşısında büyük ölçüde artmış ve çeşitlenmiştir. Rekabet gücünün temel belirleyicisi bilgi olmuştur. Tarım teknolojisindeki gelişmelerin izlenmesi; işletme planlarının hazırlanması ve uygulanması; pazarlamada etkinliğin artırılması bir dizi bilgi ve beceriyi gerektirmektedir. Bu bağlamda tarımsal yayım hizmetinin zamana göre artan bir önem taşımakta olduğunu bildirmektedir.

Bu bilgiler kapsamında bu çalışmanın amacı, İstanbul İli ve Silivri ilçesinin tarımsal yapısını irdelemek ve Silivri ilçesindeki Tarımsal Yayım ve Danışmanlık faaliyetlerinin etkinliğini saptamaktır. Çalışma İstanbul gibi büyük bir metropol kentin nüfuzu altında bulunan Silivri ilçesinin tarımsal yapısını incelemesi ve yayım hizmetlerini irdelemesi açısından önemlidir. Bu bağlamda: Tarım işletmelerin karşılaştıkları sorunlar ve bunların birbirleriyle ilişkileri, problemleri çözebilecek bilgi ve beceri kazandırılmasını ve kırsal alanda yaşam standardının yükseltilmesini amaçlayan tarımsal işletme sahiplerinin eğitimi, yayım, danışmanlık ve bilgilendirme faaliyetleri, verimlilik, girdi kullanımı, yenilikçilik, girişimcilik vb. konular tarımsal yayım yaklaşımları açısından önem arz etmektedir.

1.2 İstanbul'un Tarımsal Yapısı

1.2.1 İlin özellikleri

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünün 2014 yılı raporuna göre (Anonim 2014) İstanbul'un tarımsal yapısı aşağıdaki gibi özetlenebilir. İstanbul, Türkiye'de nüfusu en fazla olan ve en hızlı artan bir megapol şehir olup, turizm, kültür ve sanayi şehri olarak önemli bir yere sahiptir. İlin tarımsal potansiyeller ve kalkınma kısıtları, genelde agro

ekolojik koşullara göre farklılık, ilin birkaç zona veya alt zona ayrılması daha ayrıntılı çalışma olması bakımından önemlidir.

Tablo 1.1. İstanbul ilinin agro ekolojik alt bölgeleri

Alt Bölgeler	Alan	Alanın Arazi Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı				
		1	2	3	4	5-8
I. ALT BÖLGE	% 52,5	% 1,4	% 33,9	% 22,1	% 24,6	% 18
Avcılar, Bağcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Büyükçekmece, Esenler, Çatalca, Güngören, Küçükçekmece, Silivri, Zeytinburnu	274 200 ha	3 941 ha	92 900 ha	60 666 ha	67 466 ha	49 227 ha
II. ALT BÖLGE	% 13,2	% 2	% 4,6	% 22	% 24	% 47,4
Bayrampaşa, Beşiktaş, Beyoğlu, Eminn, Eyp, Fatih, G.O.Paşa, Kağıthane, Sarıyer, şişli	68 500 ha	1 367ha	3 160 ha	15 023 ha	16 450 ha	32 500 ha
III. ALT BLGE	% 9,1	% 1,7	% 11,5	% 19,7	% 8	% 59,1
Adalar, Kadıky, Kartal, Pendik, Maltepe, Sultanbeyli, Tuzla	47 600 ha	801 ha	5482 ha	9369 ha	3808 ha	28 140 ha
IV. ALT BLGE	% 25,2	% 2	% 4,4	% 1	% 4,6	% 88
Beykoz, şile, Ümraniye, Üsküdar	131 900 ha	2 532 ha	5 827 ha	1 207 ha	6 018 ha	116 116 ha
Toplam 32 İlçe	522 000 ha	8 641 ha	107 369 ha	86 265 ha	93 742 ha	225 983 ha
Toplam alan oranı	% 100	% 1,6	% 20,6	% 16,5	% 18	% 43,3

Kaynak: (Anonim 2014)

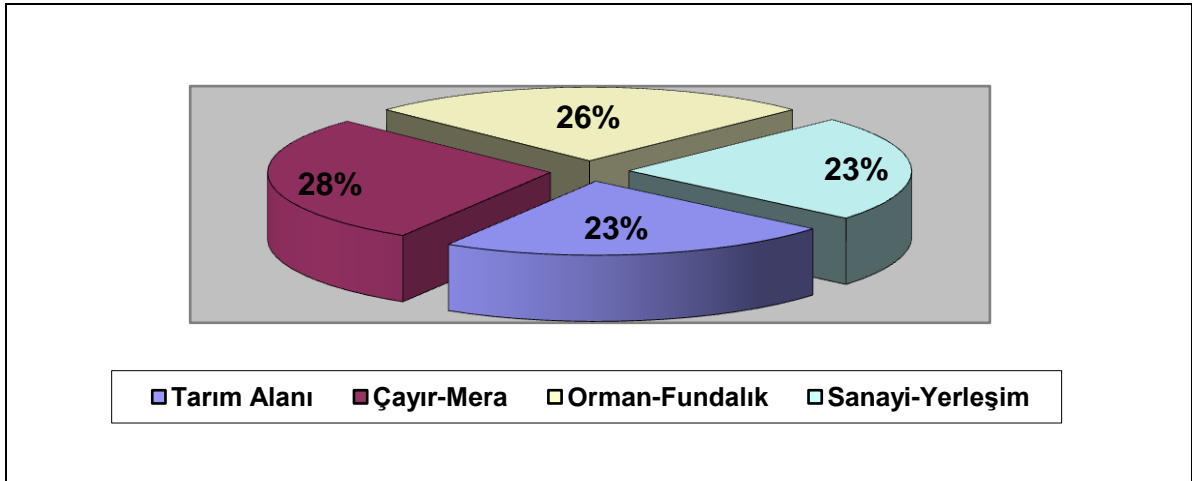
İstanbul İl'inin merkez ilçelerle beraber 32 ilçesi bulunmakta olup, ilçeler arasında tarım, sanayi ve turizm sektörlerinin gelişmişlik derecesi büyük farklılık göstermektedir. Bu durum dikkate alınarak, İstanbul İli gerek biyofiziksel özellikleri gerekse sosyoekonomik gelişmişlik derecelerine göre tabloda görüldüğü gibi dört agro-ekolojik alt bölgeye ayrılarak incelenir.

Tablo 1.1 incelendiğinde tarım alanlarının yarısından fazlasının (% 52,5) 1. Bölgede yer almakta ve bunu % 25,2 ile IV. bölge izlemektedir. Tarım alanlarının en az bulunduğu bölge % 9,1 ile III. alt bölgedir.

1.2.2. Arazi varlığı

İlin toplam yüz ölçümü 522 000 ha olup, bunun 92 921,4 ha'ı tarım arazisi, 9 653,9 ha'ı çayır mera arazisi, 238 540,2 ha'ı orman arazisi ve 180 884 ha'ı sanayi ve yerleşim alanı olarak dağılım göstermektedir.

Şekil 1.2: İstanbul ili arazi varlığının dağılımı

Kaynak: (Anonim 2014)

Şekil 1.2'de görüldüğü üzere İstanbul'da orman ve fundalık alanları arazi varlığının yaklaşık yarıya yakın bir oranını teşkil etmektedir. İlde çayır ve mera alanlarında azalma, sanayi ve yerleşim alanlarında artış izlenmektedir.

İl arazisi Alt bölgeler bazında incelendiğinde, orman alanları I. ve IV. Alt bölgede, tarım alanları I. Alt bölgede, çayır ve mera alanları I. ve II. Alt bölgede yoğunlaşmıştır.

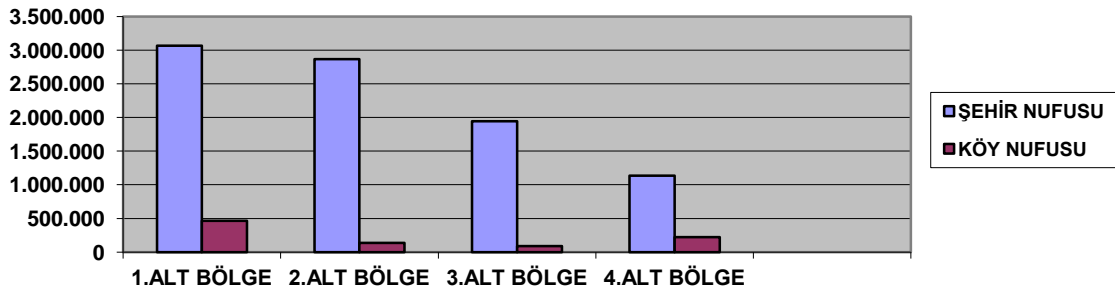
Sanayi ve yerleşim alanları I. Alt bölgede en fazla, diğer Alt bölgelerde ise birbirine yakın değerlerle dağılım göstermektedir.

1.2.3. Nüfusu

Nüfus yoğunluğu ve nüfus artışı en hızlı olan İstanbul, Türkiye'nin en büyük ilidir. İl nüfusu Türkiye nüfusunun yaklaşık % 13'ünü oluşturmaktadır.

Şehir ve köy nüfusunun Alt bölgelere göre dağılımı incelenecek olursa, toplam kent nüfusunun % 35'i köy nüfusunun ise % 51'i I. Alt bölgede yaşamaktadır. Dolayısıyla köy ve kent nüfusunun en yoğun olduğu bölge I. Alt bölgedir. I. Alt bölgede tarımın yoğunlukta olduğu ilçeler Çatalca, Silivri ve Büyükçekmece ilçeleridir.

Şekil 1.3: İstanbul ilinin nüfusu

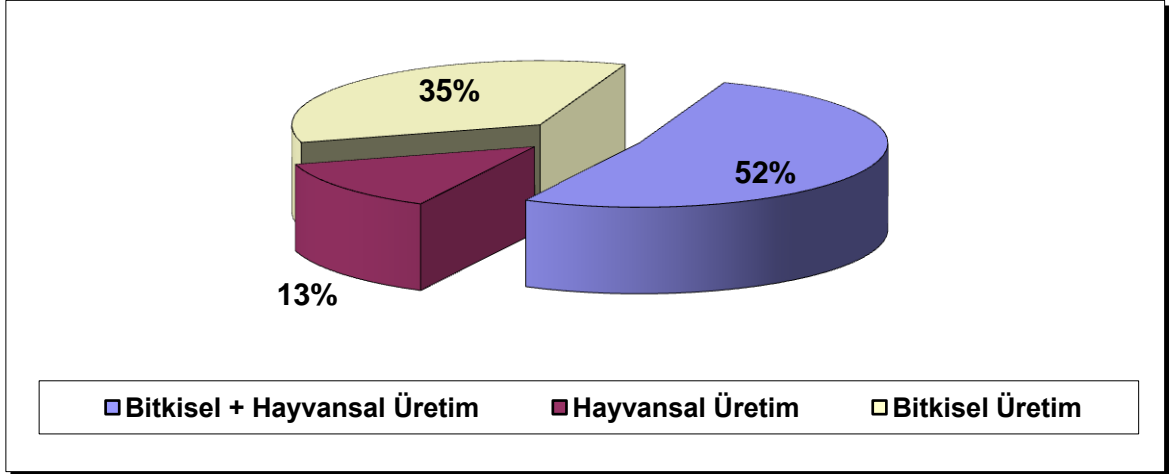

Kaynak: (Anonim 2014)

1.2.4. Tarım İşletmeleri

1997 yılı köy envanteri sonuçlarına göre İl genelinde 19 465 adet tarım işletmesi mevcuttur. İlde tarım işletmesi içerisinde hem bitkisel hem de hayvansal üretimi birlikte yapan 10 106 işletme, % 52'lik oranla ildeki işletmelerin yarısını oluşturmaktadır. Yalnız hayvansal üretim yapmakta olan işletme sayısı 2 571 olup, toplam işletmeler içindeki oranı ise % 13'dür. 6 788 adet işletme sadece bitkisel üretim yapmakta ve toplam işletmelerin % 35'ini oluşturmaktadır.

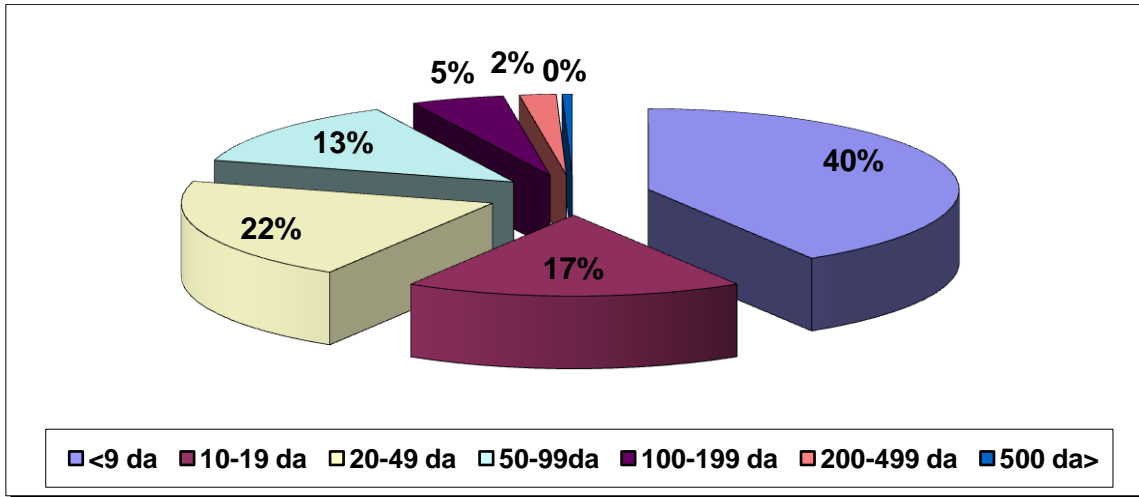
Şekil 1.4: İstanbul il'inde tarım işletmelerinin faaliyet alanlarına göre dağılımı

Kaynak: (Anonim 2014)

İstanbul İl'indeki tarım işletmelerinin büyüklüklerine göre dağılımı tablo 1.5'de gösterilmiştir. İşletmelerin % 22'si 20-49 da araziye sahiptir. 9 da dan az araziye sahip işletme sayısı % 40 iken, 500 da dan daha büyük araziye sahip olan işletme oranı ise %1'dir.

Şekil 1.5: İstanbul ilinde tarım işletmelerinin büyüklüklerine göre dağılımı

Kaynak: Anonim 2014

Türkiye'de olduğu gibi İstanbul İl'inde de tarımsal yapının önemli bir kısmını oluşturan küçük işletmelerin sayı olarak fazlalığı ve çok parçalı oluşu dikkat çekmektedir. Parçalılık sayısının fazlalığı iki nedene bağlı olmaktadır. Bunlardan birincisi, kırsal kesimde artmaya devam eden nüfus baskısı diğeri ise uygulamadaki miras hukukudur. Arazilerin

küçük ölçekli ve çok parçalı oluşu da işletmelerin rasyonel bir şekilde işlenmesini engellemekte ve tarımsal verimliliği düşürmektedir.

İstanbul İl'i Ekim Şablonu Tablo 1.2'de gösterilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere, İl'in toplam ekilebilir alanının % 65,32'ünü tahıllar, % 2,66'sını meyveler, %6,74'ünü sebzeler ve % 3,03'ünü boş alanlar oluşturmaktadır. Boş olan bu alanlar, katma değeri yüksek alternatif ürünler yetiştirilmek suretiyle değerlendirilebilir.

Tablo 1.2. İstanbul İli Ekim Şablonu

Ekili Alan	Hektar	% Oran
1-Tarla Bitkileri		
- Tahıllar	60 702	65,32
- Baklagiller	643	0,69
- Endüstri ve Yağ Bitkileri (Şeker Pancarı, Ayçiçeği)	19 315	20,78
- Yumrulu Bitkiler	82	0,08
- Yem Bitkileri (Mısır, yonca, fiğ)	194	0,20
2- Meyveler/Ağaç Ürünleri	2 476	2,66
3- Bağ	22,4	0,02
4- Sebzeler	6 263	6,74
5- Zeytinlikler	-	-
6- Boş	2 824	3,03
Toplam Ekilebilir Arazi	92 921,4	100,00

Kaynak: Anonim 2014

İstanbul İl'inde kuru tarım arazilerinde, Hububat-Ayçiçeği, Hububat-Bostan ya da Hububat-Mısır veya kuru soğan rotasyonu uygulanmakta olup, sulama imkanına sahip arazilerde ise, 1. yıl domates, 2. yıl kıvırcık veya hıyar, taze fasulye, ıspanak gibi sebzelerin üretimi yapılmaktadır.

Tablo 1.3. Bitkisel ürünlerin görelî önemleri

Ürünler	Ekim Alanı (ha)	Üretim Değeri (TL)
Buğday	37 842	42 678 250 000 000
Arpa	12 361	8 249 158 245 000
Yulaf	7 275	2 157 300 000 000
Ayçiçeği	19 805	2 453 608 687 000
Hasıl Mısır	1 773	1 225 275 000 000
Kuru Yonca	115,3	318 725 000 000
Kuru Soğan	1 005	7 262 346 195 000
Nohut	70	111 560 500 000
Domates	1 151,5	10 601 095 626 000
Hıyar	199,8	1 198 573 035 000
Karpuz	508,6	6 174 603 000 000
Taze Fasulye	741	2 874 080 140 000

Kaynak: Anonim 2014

Tablo 1.3’de görüldüğü üzere, tarla bitkileri ekiliş alanları incelendiğinde, en yüksek paya sahip ürün buğdaydır. İkinci ürün ayçiçeği, üçüncü sırada arpa ve ardından yulaf gelmektedir. Tarla bitkileri ekiliş alanları içerisinde hububat ve yağlı tohumluların oranı % 95,5’tir.

1.2.5. Tarım alanları

İlde ekim alanlarının önemli bir bölümü (% 17) tahıla ayrılmaktadır. Tahıl alanlarının yarısından fazlasını buğday ekimi oluşturmaktadır. Ekiliş alanı bakımından 2. sırayı ayçiçeği almaktadır. Onu arpa ve yulaf izlemektedir.

Tablo 1.4: Türkiye ve İstanbul'da tarım alanı kullanımı (ha)

Tarım Alanı Kullanımı	Toplam İşlenen Tarım Alanı ve Uzun Ömürlü Bitkiler	İşlenen Tarım Alanı			Uzun Ömürlü Bitkiler Alanı		
		Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	Sebze Bahçeleri Alanı	Süs Bitkileri Alanı	Bağ Alanı	Yem Bitkileri Alanı	Diğer Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı
TÜRKİYE							
2008	24 505 223	20 719 447	835 795	-	482 789	1 588 746	1 692 822
2009	24 294 681	20 540 384	811 313	-	479 024	1 483 527	1 685 548
2010	24 394 205	20 582 028	801 598	-	477 786	1 461 454	1 748 763
2011	23 613 761	19 708 764	809 642	4 220	472 545	1 510 344	1 820 098
2012	23 794 964	19 750 589	826 597	4 790	462 296	1 956 465	1 936 928
İSTANBUL							
2008	74 705	68 391	3 831	-	60	2 338	2 423
2009	70 100	63 244	4 025	-	69	3 503	2 761
2010	70 773	64 099	3 867	-	69	2 093	2 738
2011	74 705	68 393	3 544	69	56	2 451	2 643
2012	71 657	65 142	3 711	59	47	5 680	2 697

Kaynak: Anonim 2014

Tablo 1.4'de Türkiye ve İstanbul'da tarım alanlarının kullanımı gösterilmiştir. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler en fazla kullanım alanına sahiptir. Süs bitkileri ise en az kullanılan tarım alanlarını oluşturmaktadır.

Şekil 1.6: Türkiye ve İstanbul'da tarım alanlarının dağılımı (%)

Kaynak: Anonim 2014

Şekil 1.6'da Türkiye ve İstanbul'da tarım arazilerinin dağılımı gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi tarla bitkileri ekiliş alanlarının oranı diğer alanlara göre daha yüksektir. Bu oran Türkiye' de % 66 iken, İstanbul'da % 87 civarındadır. Türkiye'de toplam ekiliş alanı içerisinde İstanbul'un payı % 0,38 gibi çok düşük bir oranı oluşturmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu sebze-süs bitkileri alanının % 0,75'i, bağ alanının % 0,004'ü, meyve alanlarının % 0,17'si İstanbul'da bulunmaktadır.

Tarım alanları %85 oranla en fazla Çatalca, Silivri, Büyükçekmece, Küçükçekmece İlçelerinde bulunmaktadır. Bunu sırayla % 9,4 oranla Şile, Beykoz ilçeleri, % 3,8'lik bir oranla Eyüp, Gaziosmanpaşa, Sarıyer İlçeleri izlemektedir .

İstanbul'da önemli miktarda ekim ve üretim potansiyeli olmamasına rağmen, bitkisel üretimde bazı ürünlerde ortalama verim değerleri incelendiğinde, söz konusu ürünlerin Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 1.5: İstanbul'un ulusal bazda avantajlı olduğu ürünler

Ürünler	Ortalama Verim (Kg/Ha)		Verim Farkı (Kg/Ha)	Verim Farkı (%)
	İstanbul	Türkiye		
Buğday	3 435	2 101	1 334	39
Arpa	3 354	2 307	1 047	31
Yulaf	3 415	1 887	1 528	44
Ayçiçeği	1 872	1 551	321	17
Kuru Yonca	10 824	6 538	4 286	40
Nohut	1 838	991	847	85

Kaynak: Anonim 2014

İstanbul İl’inde buğday ortalama verimi 3 435 kg/ha iken, Türkiye’de bu rakam 2 201 kg/ha’dır. İstanbul ortalama verimi ile Türkiye ortalama verimi arasında % 39’luk bir verim farkı söz konusudur. İlde arpa verimi 3 354 kg/ha, yulaf verimi 3 415 kg/ha ve ayçiçeği verimi 1 872 kg/ha olup, belirtilen ürünlerin verimlilikleri Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Özellikle nohut üretiminde İstanbul İli hektara ortalama verim bakımından, % 85’lik bir farkla Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.

İlde, buğday, arpa, yulaf, ayçiçeği gibi bazı ürünlerin ortalama verimlerinin yüksek olmasında, üretim tekniği, toprak yapısı, kaliteli tohumluk ve bilinçli yetiştiricilik etkili olmaktadır. İstanbul İl’inin ulusal bazda avantajlı olduğu bu ürünlerinin korunması ve üretim artışının sağlanabilmesi için mevcut verimli olan arazilerin korunması ve tarım dışı amaçlarda kullanılmasının önlenmesi gerekmektedir.

Tablo 1.6: 2008-2012 yılları arasında Türkiye ve İstanbul’da tarım ürünleri üretimi (ton)

	TARIM ÜRÜNLERİ			
	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarı	Sebzelerin üretim miktarı	Meyvelerin üretim miktarı	Örtü altı sebze ve meyve üretimi
TÜRKİYE				
2008	74 382 684	27 218 319	16 781 823	5 063 265
2009	80 368 121	26 780 395	17 725 300	5 524 777
2010	90 579 900	25 997 195	17 915 352	5 750 466
2011	93 302 647	27 547 462	18 425 767	6 138 937
2012	95 328 184	27 820 207	19 270 175	5 856 199
İSTANBUL				
2008	313 740	98 652	7 112	8 474
2009	276 608	95 067	7 710	8 590
2010	242 510	92 306	8 055	5 740
2011	282 770	94 746	7 921	6 282
2012	317 400	100 754	8 295	5 292

Kaynak: Anonim 2014

Tablo 1.6’da Türkiye ve İstanbul’da tarım ürünlerinin üretim miktarları verilmiştir. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarları en fazladır. Tarım ürünleri üretim miktarı içinde en az pay ise örtü altı sebze ve meyve üretimine aittir.

Tablo 1.7: Türkiye ve İstanbul’da niteliklerine göre örtü altı tarım alanları (Dekar)

Üretim Yeri	Toplam	Cam Sera	Plastik Sera	Yüksek Tünel	Alçak Tünel
Türkiye	617 760	80 728	278 730	95 095	163 207
İstanbul	1 423	14	289	1 083	37

Kaynak: Anonim 2014

Tablo 1.8: Türkiye ve İstanbul’da organik bitkisel üretim (geçiş dahil)

Üretim Yeri	Çiftçi sayısı	Üretim Alanı (hektar)	Üretim (ton)
Türkiye	54 635	702 909	1 750 127
İstanbul	43	208	623

Kaynak: Anonim 2014

1.2.6. Hayvansal üretim

Türkiye ve İstanbul’da 2012 yılı itibariyle mevcut hayvan sayıları Tabloda 9’da gösterilmiştir. Bu verilere göre, Türkiye toplam sığır mevcudunun % 0,7’si, koyun mevcudunun % 0,28’i, keçi mevcudunun % 0,13’ü, ve kanatlı mevcudunun % 0,45’ü İstanbul İl’inde bulunmaktadır.

Tablo .9: Türkiye ve İstanbul’da mevcut hayvan sayıları (Adet)

Hayvan Sayıları	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Kümes Hayvanı	At, Katır ve Eşek	Deve	Domuz
Türkiye	13 914 912	107 435	27 425 233	8 357 286	257 505 341	377 416	1 315	2 986
İstanbul	67 958	10 513	72 623	12 921	1 530 084	2 397	8	-

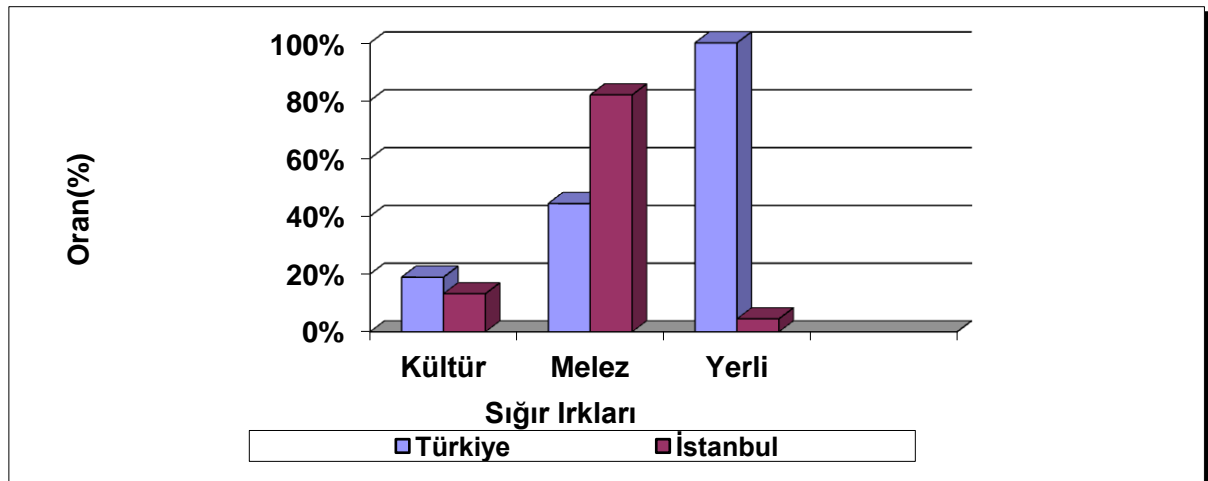
Kaynak: Anonim 2014

Diğer taraftan Marmara Bölgesi, Türkiye toplam sığır mevcudunun % 10,9'unu, koyun varlığının % 7,72'sini, ve kanatlı varlığının % 23,2'sini oluşturmaktadır. Bu değerlere bakıldığında, Marmara Bölgesi'nin hayvancılık potansiyeli yönünden iyi durumda olduğu söylenebilmektedir. Fakat İstanbul için aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Marmara Bölgesi illerinin hayvan potansiyeline göre yapılan sıralamada İstanbul İl'i, sığır mevcudu bakımından 8., koyun ve kanatlı hayvan sayısı bakımından 7. sırada yer almaktadır. Yapılan karşılaştırmalardan da anlaşılacağı üzere, İstanbul'un mevcut canlı hayvan potansiyeli yönünden kendi kendine yeterli bir il olmadığı görülmüştür. İstanbul İl ve İlçelerindeki mevcut arazilerin yüksek fiyatlarla alıcı bulması veya başka bir deyişle yüksek rantlı olması, yöre halkını hayvancılık işletmesi yerine konuta ve sanayiye yönlendirmiştir. Bu nedenle kesif yem için işlenebilecek arazinin olmaması, kaba yem için de ekilecek veya biçilecek meranın bulunmamasının İstanbul İli'nde hayvancılığın gelişmemesinin en önemli nedeni olduğu söylenebilir.

1.2.6.1. Büyükbaş hayvan varlığı

Şekil 1.7'de görüleceği üzere, Türkiye'de toplam sığır mevcudu içerisinde kültür ırklarının oranı % 18,9, melez ırklarının oranı % 44,4, yerli ırkların oranı % 36,5 iken, İstanbul' da bu oran kültür ırklarında % 13,2, melez ırklarında % 82 ve yerli ırklarda % 4,5'dir.

Şekil 1.7: Türkiye ve İstanbul'da sığır mevcudunun oransal dağılımı

Kaynak: Anonim 2014

İstanbul İl'inde özellikle süt sığırcılığından kültür ırkı ve melez hayvanlarının yer alması gerek et ve gerekse süt verimini arttırmaktadır.

1.2.6.2. Küçükbaş hayvan varlığı

İstanbul'da DİE verilerine göre, 2002 yılı küçükbaş hayvan varlığı 80 002 adettir. Türkiye genelinde küçükbaş hayvan varlığının toplamı ise 25 173 706 adet olup, İstanbul'un Türkiye toplamı içerisindeki payı % 0,31 dir.

Tablo 1.10: Türkiye, İstanbul ve İstanbul alt bölgeleri'nde küçükbaş hayvan arlığı (2002)

Hayvan Türleri	Alt bölgeler				İstanbul	Türkiye
	I. Alt bölge	II. Alt bölge	III. Alt bölge	IV. Alt bölge		
Küçükbaş Hayvan Sayısı (Toplam)	45 000	17 902	6 940	10 160	80 002	25 173 706
Koyun (Yerli)	39 140	15 106	6 740	7 800	68 786	17 414 516
Koyun (Merinos)	1 760	-	-	200	1 960	175 448
Kıl Keçisi	4 100	2 796	200	2 160	9 256	6 519 332
Tiftik Keçisi	-	-	-	-	-	260 762

Kaynak: Anonim 2014

Tablo 1.10 incelendiğinde, I. ve II. Alt bölgelerde küçükbaş hayvan varlığının III. ve IV. Alt bölgelere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. 2002 yılı verilerine göre, ildeki küçükbaş hayvan türleri varlığının % 88'ini koyun, % 12'sini keçi oluşturmaktadır. I-II ve IV. Alt bölgelerde özellikle Silivri, Çatalca, Sarıyer ve Şile ilçeleri ilin toplam koyun varlığının %78'ini barındırmaktadır. İlin koyun ırkı kompozisyonu incelendiğinde, yetiştirilen koyunların %97'sini yerli koyun ırkları, %3'ünü merinos ırkları oluşturmaktadır. İstanbul'da mevcut keçi varlığı, küçükbaş hayvan varlığının %12'sini oluşturmaktadır. I. ve II. Alt bölgeler, ilin mevcut keçi varlığının %74'ünü bulundurmaktadır. Türkiye'de 2002 yılı toplam keçi varlığı 6 780 094 olup, İstanbul İl'inin bu toplamdaki payı % 0,14'dür.

1.2.6.3. Diğer hayvan varlığı

Kanatlı hayvan varlığı DİE 2002 yılı verilerine göre Türkiye'de toplam kanatlı varlığı 251 100 958 adet, İstanbul'da ise 1 132 773 adettir. Ülkemizde toplam kanatlı varlığı içinde

İstanbul'un payı % 0,4'tür. İstanbul'da toplam kanatlı hayvan varlığının % 98'ini tavuk, % 2'sini hindi ,kaz ve ördek oluşturmaktadır. Türkiye'de ise toplam mevcudun % 97'si tavuk, % 3'ü hindi, kaz ve ördek ağırlıklıdır. İstanbul Alt bölgeleri'ne göre tavuk sayısı incelendiğinde, 2002 yılı DİE verilerine göre, tavuk sayısının I. Alt bölgede, Çatalca, Silivri ve Büyükçekmece İlçeleri'nde ve III. Alt bölgede, Tuzla, Kartal ve Pendik İlçeleri'nde, II. ve IV. Alt bölgelere göre daha fazla olduğu gözlenmektedir .

Arıcılık Türkiye ve İstanbul'da 2002 yılı DİE verilerine göre, Türkiye'de 4 160 892 adet, İstanbul'da ise 21 302 adet kovan bulunmaktadır. İstanbul İli Türkiye rakamının ancak % 0,5'ini oluşturmaktadır. İstanbul'un 2002 yılı bal üretimi 314 ton olup, Türkiye genelindeki payı % 0,4 tür.

2002 yılı İstanbul ve İstanbul Alt bölgeleri'nde arıcılık yapan köy sayısı ve kovan sayıları Tablo 1.11'de gösterilmiştir.

Tablo 1.11: İstanbul ve İstanbul alt bölgeleri'nde arıcılık yapan köy ve kovan sayısı (2002)

Alt bölgeler	Arı Kovanı			Arıcılık Yapan Köy Sayısı
	Eski	Yeni	Toplam	
I. Alt bölge	310	5 565	5 875	37
II. Alt bölge	50	2 627	2 677	9
III. Alt bölge	450	3 100	3 550	12
IV. Alt bölge	550	8 650	9 200	76
İstanbul	1 360	19 942	21 302	134

Kaynak: Anonim 2014

Tablo 1.11 de görüleceği üzere, arıcılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı Alt bölge IV. Alt bölge olup, bunu sırasıyla I., II ve II. Alt bölgeler izlemektedir. IV. Alt bölgede özellikle toplam alanının % 80'i ormanlık alanlardan oluşan Şile İlçesi arıcılık yapan köy sayısı bakımından İstanbul'da I. sırada, I. Alt bölgeden Çatalca İlçesi ise 2. sırada yer almaktadır. İlde toplam arıcılık yapan köy sayısının yaklaşık % 57'sini Çatalca ve Şile İlçesi köyleri oluşturmaktadır.

1.3. Silivri İlçesinin Tarımsal Yapısı

1.3.1 Coğrafi konum

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün 2014 yılı raporuna göre (Anonim 2014) Silivri'nin tarımsal yapısı aşağıdaki gibi özetlenebilir. Silivri, Türkiye'nin Marmara Bölgesinde İstanbul İline bağlı olup, merkez ilçe ve mahallelerinde 137 861, köylerde de 12.322 kişi ile toplamda 150 183 kişilik nüfusa sahip bir ilçedir. Bu nüfus içerisindeki 4 000 aile doğrudan veya dolaylı olarak tarım sektörü ile iç içedir. Tarım arazilerinin kullanımı çoğunlukla 10 dekar ile 250 dekar arasındaki küçük aile işletmeleri şeklindedir.

Şekil 1.8: Silivri'nin coğrafi konumu

Kaynak: Anonim 2014

İlçe tarım arazileriyle birlikte 860 km² yüz ölçümüne sahiptir. İlçede 22 mahalle muhtarlığı ve 13 köy muhtarlığı bulunmaktadır. Söndürülen belde belediyeleri : Selimpaşa, Değirmenköy, Kavaklı, Gümüşyaka, Çanta, Ortaköy ve B.Çavuşludur. Silivri'ye bağlı 13 köy ise şunlardır : Akören, Bekirli, Beyciler, Büyüksinekli, Çeltik, Danamandıra, Fener, Küçüksinekli, Kurfalı, Sayalar, Seymen, Çayırdere, B.kılıçlı.

1.3.2. Tarımsal yapı

1.3.2.1. Tarım arazisi

Silivri toplam 860 000 dekadır. 2009 yılı başında Celaliye-Kamiloba Beldesi Büyükçekmece ilçesine bağlanmış ve sonuç itibari ile Silivri ilçesinin toplam arazisi azalarak 833 000 dekar olmuştur. Bu arazilerin durumlarına göre dağılım aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1.12: Silivri ilçesi toplam ve işlenebilir arazi dağılımı

Toplam arazi dağılımı:	Alan (da)	%
Tarım Arazileri	424 195,000	50,92
Mera Arazileri	19 706,000	2,36
Ormanlık Alan	279 951,500	33,61
Yerleşim Alanları, Tarıma Elverişsiz ve diğer Araziler	109 201,500	13,11
Toplam	833 000,000	100,00
İşlenebilir arazi dağılımı:		
Tarla Arazisi (Nadas Dâhil)	410 474,500	96,77
Sebze Arazisi	11 632,000	2,74
Meyve + Bağ Arazisi	1 983,000	0,47
Sera Alanı	105,500	0,02
Toplam	424 195,000	100,00

Kaynak: Anonim 2014

Tablo1.12’de görüldüğü gibi, alan açısından tarla arazileri ilk sırada yer alırken, bunu ormanlık alan izlemektedir.. İşlenebilir arazi dağılımında ise, tarla arazisi % 96,8 ile ilk sırada yer almaktadır. Geriye kalan sebze, meyve, sera vb. arazi ise oldukça az bir alana sahiptir.

1.3.2.2. Tarımsal üretim

Silivri ilçesinin tarımsal üretim yapısı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buğday ve ayçiçeği üretiminin ön planda olduğu dikkati çekmektedir. Sebze meyve ve sarada üretim geri plandadır.

Tablo 1.13: Silivri ilçesinin tarımsal üretim yapısı

Ürünler	Ekilen Alan (da)	Ekilen Alan İçindeki Payı %	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
Tarla ürünleri:				
Buğday(Ekmeklik)	215 000	52,38	107 500	500
Ayçiçek Yağlık	105 000	25,58	18 900	180
Kanola	35 000	8,53	10 500	300
Arpa	35 000	8,53	17 500	500
Mısır (Silaj+Hasıl+Dane)	3 050	0,74	-	-
Fiğ Kuru Ot	8 000	1,95	2 000	250
Yulaf	8 000	1,95	3 200	400
Triticale	500	0,12	225	450
Diğer Ekilişler	1 030	0,23	-	-
Toplam	410 474	100,00	-	-
Sebze ürünleri:				
Karpuz	5 500	0,47	22 000	4 000
Kavun	3 500	0,30	8 750	2 500
Domates (Sofralık)	2 000	0,17	9 000	4 500
Soğan Taze	10	0,00	25	2 500
Pırasa	20	0,00	70	3 500
Patlıcan	40	0,00	160	4 000
Ispanak	20	0,00	34	1 700
Diğer Ekilişler	542	0,05	-	-
Toplam	11 632	100,00	-	-
Toplam Meyvelik ve Bağ	1983	100,00	1 574,05	-
Toplam Sera Alanı	105,5	100,00	1 835,5	-

Kaynak: Anonim 2014

1.3.2.3. Hayvansal üretim

İlçede Hayvansal üretim karma işletmelerdir. Bunlarda sığır üretimi ön planda yer almaktadır.

Tablo 1.14: Hayvan sayısı ve üretim

Hayvan Sayısı	Baş/Adet
Toplam büyükbaş hayvan sayısı	12 000
Sığır (Melez)	11 500
Manda	500
Toplam küçükbaş hayvan sayısı	12 500
Koyun (Kıvırcık)	9 800
Keçi	2 700
Toplam kümes hayvanı sayısı	1 144 000
Broyler	542 000
Yumurtacı	602 000
Toplam kovan sayısı	5 750
Sepet	500
Kovan	5 250
Hayvansal Ürün Üretimi (Yıllık)	Ton/adet
Toplam Süt Üretimi	22 000
Toplam Yün-Yapağı-Kıl Üretimi	4 600
Toplam Yumurta Üretimi	150 050 000
Toplam Et Üretimi	233,5
Bal Üretimi	55
Bal Mumu Üretimi	3

Kaynak: Anonim 2014

1.3.2.4. Silivri İlçesi köylerinde/mahalle tarımsal üretim miktarları

Toplam işletme sayısı en fazla Değirmenköy'dedir.

Tablo 1.15: Silivri ilçesi köy/mahalle bazında tarımsal üretim miktarları

Köyler	Toplam İşletme Sayısı (adet)	Tarla Bitkileri Ekim Alanı (da)	Meyve Ekim Alanı (da)	Sebze Ekim Alanı (da)
Değirmenköy Mah.	281	31 460	177	2 312
Çeltik Mah.	114	13 889	25	14
Fener Mah.	135	23 400	15	80
Gümüşyaka Mah.	140	22 545	40	212
Büyük Kılıçlı Mah.	161	5 970,09	240	6
Seymen Mah.	175	12 174	517	12
Alipaşa Mah.	178	27 684	34	32
Büyük Çavuşlu Mah.	95	4 822,712	67,106	105,67
ÇayırdereMah	140	3 592,2	10	100
Sayalar Mah.	108	4 620	-	100
Danamandıra Mah.	90	2 934	-	100
Beyciler Mah.	100	7 691	-	-
Kurfalı Mah.	135	15 858	97	100
Kadıköy Mah.	121	13 690	55	6 105
Bekirli Mah.	65	5 768	-	100
Selimpaşa Mah.	-	-	-	-
Kavaklı Mah.	125	9 864	50	200
Ortaköy Mah.	100	1 262	110	18
Gazitepe Mah.	100	16 500	516	984
Büyük Sinekli Mah.	48	6 820	50	150
Küçük Sinekli Mah.		100	--	---
Küçük Kılıçlı Mah.				
Akören Mah.	183	25 730	45	215
Çanta Mah.	133	15 535	42	64
Yolçatı Mah.	53	6 231	26	67

Kaynak: Anonim 2014

Selimpaşa topraklarında tarımsal faaliyet yapılmamaktadır. Selimpaşa'nın başlıca geçim kaynağı balıkçılıktır.

Tablo 1.16: Silivri İlçesi Köy/Mahalle Bazında Hayvan Varlığı

Köyler	Büyükbaş (adet)	Küçükbaş (adet)	Kanatlı Hayvan(adet)	Arı Kovanı Sayısı
Değirmenköy Mah.	888	4 015	450 612	820
Çeltik Mah.	283	267	235	190
Fener Mah.	410	1 450	18 000	250
Gümüşyaka Mah.	135	530	2 960	580
Büyük Kılıçlı Mah.	968	1 438	177 000	400
Seymen Mah.	459	1 195	50	55
Alipaşa Mah.	347	1 700	307	540
Büyük Çavuşlu Mah.	440	680	430	60
ÇayırdereMah	900	800	350	50
Sayalar Mah.	1 173	2 582	150	30
Danamandıra Mah.	867	670	660	93
Beyciler Mah.	730	2 570	345	390
Kurfalı Mah.	858	1 243	430	50
Kadıköy Mah.	1 598	1 165	427	180
Bekirli Mah.	455	357	160	80
Selimpaşa Mah.	-	-	-	-
Kavaklı Mah.	294	140	320	363
Ortaköy Mah.	658	467	480	150
Gazitepe Mah.	1 300	3 042	424 000	-
Büyük Sinekli Mah.	566	750	315	100
Küçük Sinekli Mah.	60	----	250	50
Küçük Kılıçlı Mah.				
Akören Mah.	1 545	1 335	655	315
Çanta Mah.	1 013	2 959	-	790
Yolçatı Mah.	600	1 500	18 100	35

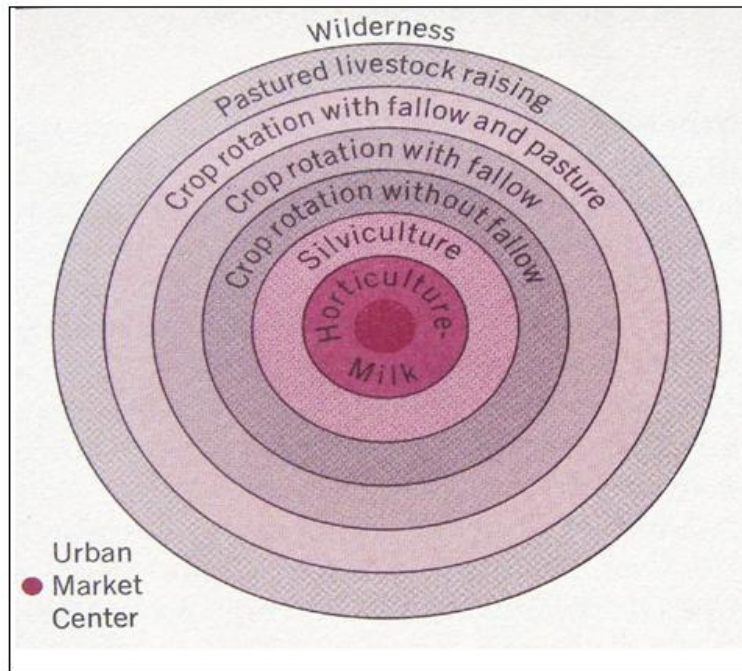
Kaynak: Anonim 2014

1.4. Thünen Teorisi

Thünen, geliştirmiş olduğu modelinde, pazara uzaklığı esas alarak ve diğer Şartları eşit varsayarak i içe daireler Şeklinde birbirini çevreleyen altı arazi kullanım tipi belirlemiştir: Birinci zon: Sebze yetiştiriciliği ve mandıracılık, ikinci zon: Ormancılık, nc zon: Rotasyonlu entansif tarım (6 yıllık rotasyon avdar-patates-yonca-avdar-arpa-fiğ), dördüncü zon: Nadas ve otlakların da rotasyona dahil edildiği daha az entansif tarım (7 yıllık rotasyon ayır-avdar-ayır-arpa-ayır-yulaf-nadas), beşinci zon: l tarım sistemi temelli (ayır, avdar ve nadas) ekstansif tarım ve altıncı zon: Otlak hayvancılığı ve ifti tüketimi için avdar ekimi.

Diğer bir ifade ile,Thünen Teorisi'ne göre Şehir nüfuzu arttıka arazi kullanm Şekli değişmekte ve görüleceği gibi altı bölgeden oluşacak Şekilde gelişmektedir.

Şekil 1.1: Thünen Teorisi Modeli

Özet olarak:

- Birinci bölgede sebzeçilik, mantarcılık gibi ürünler yetiştirilir.
- İkinci bölge ağaçlık, ormanlık, nc bölgede ise, avdar, patates, yonca, fiğ, arpa gibi entansif tarım ürünleri yetiştirilir.
- Dördüncü bölgede ise entansif olmayan (nadas, otlaklık, arpa, ayır, yulaf gibi) tarım ürünleri yetiştirilirken,
- Beşinci bölgede l tarım sistemi (ayır, avdar ve nadas) ekimi yapılır.

- Altıncı bölgede ise hayvancılık, çiftlik yer almaktadır.

1.5. Yayım Yaklaşımları ve Yayım Metotları

1.5.1. Yayım yaklaşımları

Yurttaş, yayım yaklaşımlarının yayım faaliyetlerinde hedef kitlenin rolü veya faaliyet bileşenleri gibi bakımlardan benimsenen yol ve uygulanan yöntem (veya tarz) olduğunu belirtmektedir (Yurttaş 2010) .

Yine Yurttaş (2010)Yayım yaklaşımlarını hedef kitlenin rolü açısından aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Yukarıdan Aşağıya Yayım Yaklaşımı (**top-down**, geleneksel veya teknoloji transferi yaklaşımı)
2. Aşağıdan Yukarıya Yayım Yaklaşımı (**bottom-up**, modern veya katılımcı yayım yaklaşımı)
3. Yayım yaklaşımları faaliyet bileşenleri bakımından ise şu şekilde sınıflandırılır:
4. Tek Bileşenli Yayım Yaklaşımı
5. Çok bileşenli (Bütüncü) Yayım Yaklaşımı
6. Tarımsal Yayım'da yaklaşımlar, maliyet paylaşımı vb. bakımlardan da ele alınabilirler.

Yukarıdan Aşağıya Yayım Yaklaşımı (top-down), geleneksel veya teknoloji transferi yaklaşımı olarak da adlandırılır. Bu yaklaşımda, sorunlar, öncelikler ve çözüm yolları ile ilgili kararlar yayımdan sorumlu kuruluş tarafından alınarak uygulanır. Kararlarda hedef kitlede bulunan kişilerin rolü önemsizdir. Gerekli bilgilerin kuruluş bünyesinde var olduğu öngörülür.

Bu yaklaşımda araştırma kuruluşlarında geliştirilen yeni teknolojilerin ve o yöre için yeni olan teknik uygulamaların hedef kitle için yararlı olduğu ve bu yeniliklerin hedef kitle tarafından kayıtsız şartsız benimsenmesi gerektiği varsayılır.

Aşağıdan Yukarıya Yayım Yaklaşımı (bottom-up), modern veya katılımcı yayım yaklaşımı olarak da adlandırılır. Bu yaklaşımda sorunlar, öncelikler ve çözüm yolları ile ilgili kararlar büyük ölçüde hedef kitlenin katılımı ile alınır. Bu yaklaşımın en önemli özelliği

katılımcılıktır. Bu bakımından bu yaklaşıma katılımcı yaklaşım da denir. Kararlarda hedef kitlede bulunan kişilerin rolü önemlidir. Onların bilgilerinin de önemli olduğu kabul edilir.

Bu yaklaşımda kırsal alanda çok uzun yıllar hayatta kalmasını beceren insanların düşüncelerinin çok önemli olduğu, çalışmaların başarılı olabilmesi için projelerin hedef kitle tarafından "sahiplenilmesi" gerektiği, bununda ancak katılımcılıkla sağlanabileceği varsayılır.

Tek Bileşenli Yayım Yaklaşımı, altyapı, finansman ve eğitim gibi kalkınma bileşenlerinin yalnızca birisinin kalkınma konusu olduğu bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım yakın zamanlara kadar ülkemizde uygulanan kamu yayımı sisteminde veya kırsal kalkınma projelerinde en çok kullanılan yaklaşım olmuştur. Örneğin, bazı yörelere alt yapı hizmetleri götürülmüş fakat çiftçilerin bu hizmetlerden beklenen yararları sağlayabilmeleri için gerekli eğitim verilmemiştir. Örneğin GAP alanında özellikle Akçakale bölgesinde sulama tesisleri yapılmış fakat sulama konusunda çiftçiler gereği gibi eğitilmemişlerdir. Bunun sonucu olarak çiftçilerin yaptıkları yanlış ve aşırı sulama sonunda on binlerce hektarlık tarım arazileri çoraklaşmıştır.

Diğer taraftan, eğitim verilmeden çiftçilere verilen kredilerin amaç dışı kullanıldıkları veya heba edildikleri tüm ilgililerce bilinen yaygın bir sorundur.

Aynı şekilde, yalnızca eğitime dayanan fakat bu eğitimin öngördüğü uygulamalar için gerekli olan finans desteği sağlanmayan durumlar vardır. Bu durumda da çoğu kez olumlu sonuç almak mümkün olamamıştır. Bu durum yayım seviyesi ve elamanlarının çiftçi nezdindeki itibarını zedelemiştir. Tekil yaklaşımda başarı öyküleri nadirdir.

Tarımsal Yayımında eğitim ön plandadır. Bu bakımdan bazı Tarımsal Yayım projelerinde yaklaşımın tekilci olması kaçınılmaz olabilir. Buna karşın Kırsal Kalkınmada eğitim hizmetlerinin yanında zorunlu olarak yukarıda sayılan diğer hizmetlerin bazıları veya tümü yer alabilir. Bu bakımdan Kırsal Kalkınmada uygulanan yaklaşım bütüncü yaklaşım olmak durumundadır.

Çok Bileşenli Yayım Yaklaşımı (Bütüncü veya Entegre Yaklaşım), alt yapı, kredi, teknik v.b. hizmetlerin birbirini destekleyen ve tamamlayan bir biçimde çiftçilere ulaştırıldığı bir yaklaşımdır. Kırsal Kalkınma büyük ölçüde eğitime dayanan bir teknik hizmettir. Bu yaklaşıma göre Kırsal Kalkınma yalnızca bilgi aktarma işlemi olarak ele alınmamalıdır. *Eğitimsiz kalkınma olmaz, ancak yalnızca eğitimle de kalkınma olmaz.* Diğer bir deyişle, kalkınma için eğitim şarttır fakat tek başına yetersizdir. Kalkınma çalışmalarının etkin olabilmesi için bu çalışmalarda bütüncü bir yaklaşım uygulanmalıdır. Diğer bir deyişle,

Kırsal Kalkınma çalışmalarında çiftçilere herhangi bir yenilik hakkında bilgi aktarılırken, onlara söz konusu yeniliğin uygulanması için gerekli olan altyapı, kredi vb. imkânların da sağlanmasında yardımcı olmak gerekir.

Bütüncü bir yaklaşım ile planlanan Kırsal Kalkınma programları çerçevesinde, çiftçilere hizmet götüren kuruluşlar arasında sıkı bir işbirliği ve etkin bir eşgüdüm gereklidir. Böylece, çiftçilere birbirinden kopuk hizmetler yerine, birbirini destekleyen ve tamamlayan çalışmaların oluşturduğu etkin bir hizmetler birliği götürülebilir.

Türkiye'de son yıllarda, özellikle uluslararası kuruluşların finansman ve teknik yönden katkıda buldukları Entegre Kırsal Kalkınma Projeleri'nde altyapı, kredi ve eğitim hizmetleri birlikte yürütülmektedir.

Bu projeler ve uygulama yılları aşağıdaki gibidir:

- a) Çorum-Çankırı Entegre Kırsal Kalkınma Projesi 1976-1981
- b) Erzurum Kırsal Entegre Kalkınma Projesi..... 1981-1989
- c) Bingöl-Muş Entegre Kırsal Kalkınma Projesi 1990-1999
- d) Yozgat Entegre Kırsal Kalkınma Projesi 1991-2000
- e) Doğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi1993-2001
- f) Ordu-Giresun Entegre Kırsal Kalkınma Projesi.....1997-2004
- g) Sivas-Erzincan Entegre Kırsal Kalkınma Projesi.....2005-2012

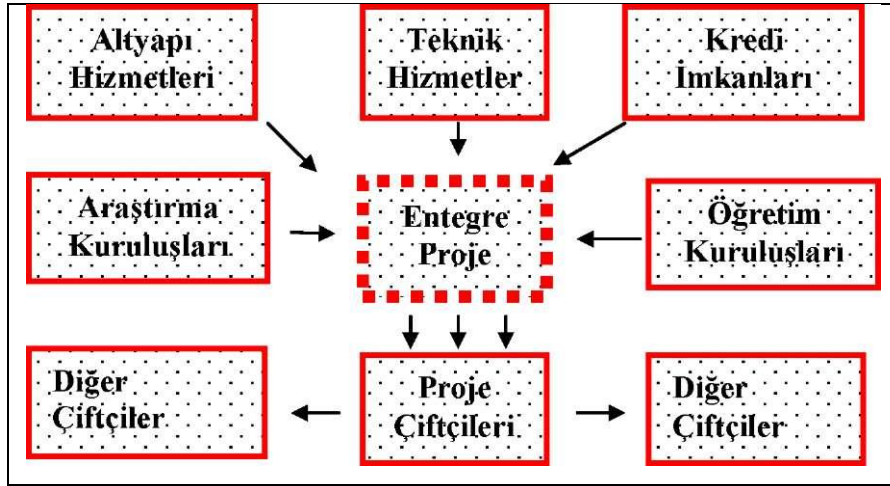
Bu tür projelerde araştırma ve öğretim kurumları, danışmanlık ve benzeri hizmetler verebilirler. Altyapı hizmetleri; yol, su, elektrik ve sulama şebekeleri gibi hizmetlerdir.

Kredi imkânlarından kastedilen, çiftçilere sağlanan aynî ve nakdi kredilerdir. Bu tür krediler genellikle T.C. Ziraat Bankası ve Tarım İl Müdürlükleri işbirliği ile sağlanır.

Teknik hizmetler ise eğitime dayalı olarak hayvan sağlığı, makine kullanımı ve bakımı vb. konularda çiftçilere götürülen hizmetlerdir. Bu hizmetler genellikle Tarım İl Müdürlükleri tarafından yapılır. Fakat bazı altyapı kuruluşları da kendi alanlarına giren konularda çiftçilere teknik hizmetler götürür, onlar için eğitici çalışmalar yapabilirler.

Yayın çalışmalarında projenin çarpan veya çoğaltan etkisiyle hedef çiftçilerden diğer çiftçilere yayılması beklenir. Bütüncü yaklaşım tabloda görüldüğü gibi şematize edilebilir.

Tablo 1.17: Kırsal kalkınmada bütüncü yaklaşım

Kaynak: Yurttaş (2010)

1.5.2. Yayım yaklaşımlarında uygulanan metotlar

Taluğ ve Tatlıldil (1993) Çiftçi davranışlarını eğitim yolu ile değiştirmek için tarımsal yayım çalışmalarında bir çok öğretim tekniklerinden yararlanılmaktadır ve Dünya'nın her yerinde kullanılan öğretim teknikleri hemen hemen aynıdır. Ancak, bunların etkinlikleri ve uygulanabildikleri toplumdan topluma, bölgeden bölgeye hatta bireyden bireye farklıdır. Bu nedenle diyebiliriz ki, aslında her yerde aynı olan öğretim teknikleri, etkinlikleri açısından her yerde farklıdır. Hatta unutmamak gerekir ki, toplum ya da bireyde değişimler oldukça, öğretim tekniklerin etkinlik derecesi de büyük ölçüde değişir. Bir toplum ya da birey için belli bir zaman kesiminde başarılı olan bir tekniğin, başka bir zamanda da başarılı olacağını kesinlikle söyleyemeyiz. İfade etmektedirler.

Bu bağlamda yayım çalışmalarında uygulanan metotlar (yayım metotları, yayım yöntemleri, öğretim teknikleri) üç şekilde sınıflandırılır (Değirmenci ve ark. 2008):

1. Bireysel Yayım Metotları
2. Grup Yayım Metotları
3. Kitle Yayım Metotları

1.5.2.1. Bireysel yayım metotları

Birebir yayımda doğrudan bir kişiye veya bir aileye yönelik yayım hizmetleri söz konusudur. Birebir yayım metotları bireysel problemlerin çözümü için uygundur. Bu metotlarda yayımcı ile çiftçi arasında oldukça yoğun bir iletişim vardır. Bireysel yayım

metotları yayım çalışmalarının en zaman alıcısı olmakla birlikte, çok sayıda yayımcı gereksinimi nedeni ile en masraflısıdır. Bu nedenle grupsal eğitim kadar yaygın değildir. Buna karşın en eski ve en etkin eğitim biçimidir. Bireysel öğretim çiftçiye bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra zor anlaşılır içeriğe sahip konularda çiftçide davranış değişimi oluşturmada oldukça etkindir. Bireysel yayım metotları genel olarak hedef kitlenin özelliğine göre üçe ayrılır.

1. Çiftçi organizasyonlarına ve önder çiftçilere yönelik
2. Tarla ziyaretleri
3. Büroda vb. yapılan görüşmelerdir

Avantajlı yönleri:

- Davranış değişiminde etkindir
- Yayımcı çiftçi arasında güçlü iletişim sağlayıcıdır
- Yayımcı çiftçi arasında güven oluşturucudur.
- Bireysel sorunlarda etkindir.
- Yayımcıya daha fazla görüş ve tecrübe kazandırıcıdır.

Dezavantajlı yönleri:

- Zaman alıcıdır
- Masraflıdır (Parasal ve çok sayıda yayımcı ihtiyacı)

1.5.2.2. Grup yayım metotları

Ortak sorunlara sahip çiftçilerden oluşturulan gruplara yönelik yapılan bir eğitim şeklidir. Bu eğitim sisteminde çiftçiler yayım elemanından yararlandıkları gibi birbirlerinden de etkilenmektedirler. Günümüzde en yaygın olan bir eğitimidir. Grupsal yayım metotları davranış alışkanlıkların kaldırılmasında, dolayısı ile davranış değişiminde önemli rol oynamaktadır. Grup yayım metotlarını üç grup altında toplamak mümkündür:

- a. **Demonstrasyonlar; Metot demonstrasyonu:** Bir yöntemin nasıl uygulandığını gösterme işlemidir. Örneğin: Aşı nasıl yapılır, Fidan nasıl dikilir, pamuk mibzerinin nasıl kullanıldığı gibi. **Sonuç demonstrasyonu:** Bir pratiğin yararlı ya da üstün olduğunu ispat edercesine düzenlenen, çiftçilerde bu pratiğe karşı güven doğuran gösterilerdir. Örnek olarak yeni bir budama yönteminin meyve ve verim kalitesi üzerindeki etkisinin gösterilmesi, yeni bir çeltik tohumunun veriminin üstünlüğünün gösterilmesi.

b. Çiftçi Kursları

c. Tarla Günleri

Avantajlı yönleri:

- Yayımcı - çiftçi ve çiftçi - çiftçi iletişimi nedeniyle yenilikler daha kolay yayılır,
- Birebir yayıma göre daha az masraflıdır,
- Birebir yayıma göre daha az zaman alıcıdır,
- Az yayımcı ile çok sayıda çiftçiye ulaşılır,
- Katılımcılığı teşvik edicidir,
- Birebir ve kitle yayım metotları ile desteklendiğinde daha etkindir.

1.5.2.3. Kitle yayım metotları

En hızlı ve en ucuz yayım metodudur. Yayım elemanının az olduğu bölgeler veya ülkeler için daha geçerli bir eğitim sistemidir. Etkinliği oldukça sınırlıdır. Çiftçileri belli bir tarımsal yenilikten haberdar etmede etkinliği oldukça yüksektir. Yeniliğin benimsenmesinde etkinliği oldukça azdır. Kitlesele eğitim günümüzde radyo, televizyon, günlük gazeteler, broşürler, periyodik dergiler vb. aracılığı ile yapılmaktadır.

Avantajlı yönleri:

- Kısa sürede ve en hızlı bir şekilde çok sayıda hedef kitleye mesaj iletilir,
- Etki alanı en geniş yayım metodudur,
- Ulaşımı zor en ücra köylere dahi mesaj iletilebilir,
- Çiftçileri yeniliklerden haberdar etmede etkindir,
- Zaman ve masraf açısından en ekonomik yayım metodudur,
- Az sayıda yayımcıya gerek duyulmaktadır.

Dezavantajlı yönleri:

- Yeniliklerin benimsenmesinde etkinliği sınırlıdır,
- Tek yönlü iletişimdir,
- Mesajın hedef kitleye etkinliğinin ölçümü zor ve masraflıdır,
- Mesajın yanlış anlaşılma olasılığı yüksektir,
- Çiftçi sorunlarını tespit olanağı yoktur.

1.5.2.4. Yeniliklerin kabul sürecinde uygun yayım metodunun belirlenmesi

Yeniliklerin çiftçilere ulaştırılmasında kullanılacak metotların seçiminde üzerinde durulması gereken önemli bir nokta da yeniliklerin kabul sürecinde uygun yayım metodunun uygulanışdır. Bu bağlamda Değirmenci ve ark. (2008) kabul süreci ve uygun yayım metodunun seçimini aşağıdaki gibi açıklamaktadır. Buna göre; yeniliklerin kabul süreci birbirinden farklı beş kademedir oluşur: Haberdar olma, ilgi duyma, değerlendirme, deneme, kabul etme sürecidir. Ancak daha sonra yapılan çalışmalar daha önce belirtildiği gibi bu kademelerin zaman bakımından çok net olarak ayrılmadığını göstermiştir. Kabul sürecindeki kademeler her ne kadar net olarak ayrılmasa da bu model yayım programlarının hazırlanması sırasında uygun yayım metotlarının seçimi için yardımcı olabilir. Örneğin, haberdar olma, bilgi edinme aşamasında yenilik hakkındaki bilgiler büyük önem taşımaktadır. Bu aşamada kitle yayım araçları tercih edilen metotlardır. Çünkü bu metotlarla aynı anda fazla sayıda çiftçiye ulaşılabilir. Bu araçların kullanımında yayımcının hedef kitlenin özelliklerini dikkate alması ve yayım araçlarının kullanımı hakkında bilgi sahibi olması gerekir.

İlgi duyma aşamasında bilgi önemini korumakla birlikte yeniliğe karşı pozitif bir tutum kazandırma kritik bir nokta olarak kendini göstermektedir. Bu nedenle burada kullanılacak metotlar bir yandan bilgilendirme diğer taraftan yeniliğe karşı pozitif tutum kazandırmalıdır. Grup konuşmaları, tartışmalar, radyo forumları, tarla günleri, çiftlik ziyaretleri bu aşama için uygundur. Önemli olan bu aşamada çiftçilerin duyduklarını görmeleri için imkan vermektir. Böylece yeniliklere karşı olumlu tutum kazandırılabilir.

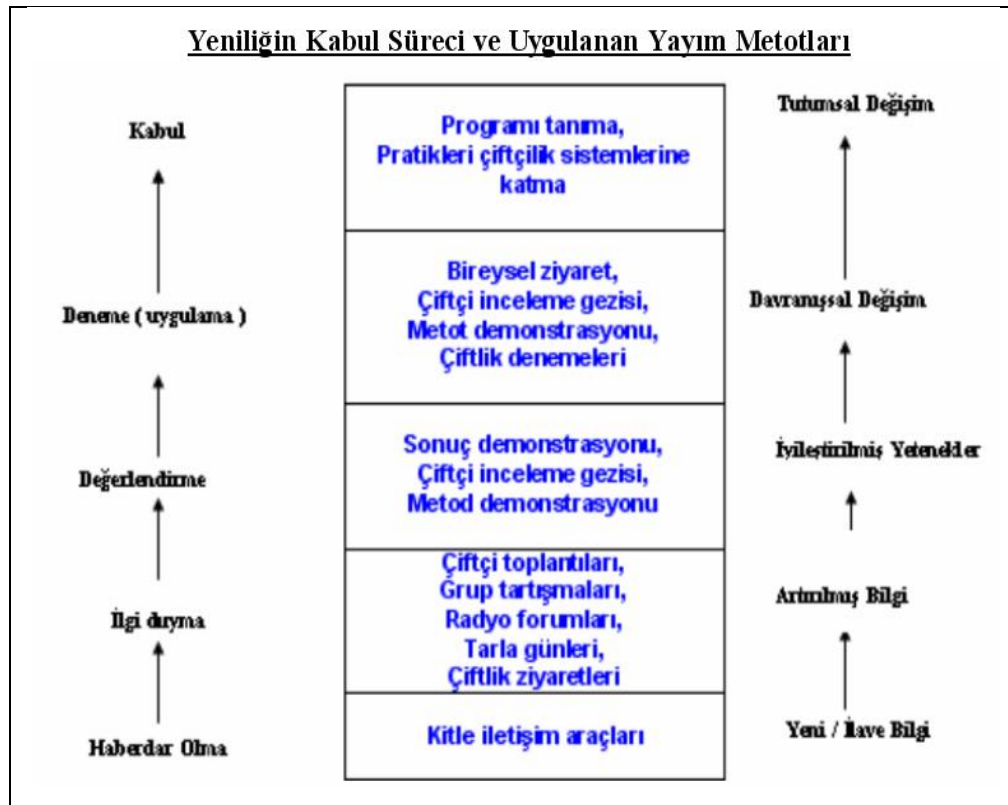
Değerlendirme, yeniliklerin kabulü sürecindeki en kritik safhadır. Çünkü bu aşamada çiftçilerin deneme veya kabul aşamasına geçip geçmeyecekleri ortaya çıkar. Bu aşamada çiftçiler elde ettikleri bilgileri kendi gerçeklerine göre hesaplarlar. Bu nedenle bu aşamada çiftçilerin duyduklarının ve gördüklerinin gerçekten uygulanabilir olduğu konusunda ikna edilmeleri gerekir. Sonuç demonstrasyonları, çiftçi gezileri gibi uygulamalar bu aşamada tavsiye edilir. Çünkü bu metotlar çiftçilere elle tutulur kanıtlar vermek suretiyle onların yeniliği uygulama konusunda ilgilerini uyandırır. Bu metotlar içerisinde inceleme gezileri ayrı bir önem taşımaktadır ama önemli olan ziyaret edilen işletme ile ziyaretçi çiftçilerin aynı gruba dahil olmalarıdır. Ayrıca bu dönemde yeniliği denemeye (uygulamaya) karar veren çiftçiler için bir kurs düzenlenmesi de düşünülebilir.

Deneme (uygulama) aşamasında çiftçi teknik ve idari açıdan hedef alınmalıdır. Birebir ziyaretler bu aşamada en çok önerilen metottur ve her bir çiftçinin ihtiyacı bu aşamada dikkate alınmalıdır. Bu şu anlama gelmektedir. Yayımcı her bir çiftçi için yada aynı

özellikleri taşıyan çiftçilerden oluşan çiftçi grupları için bir plan hazırlamalıdır. Bu arada yayımcı benzer çiftçilerin benzer metotlarla yeniliği kabul ettiklerini ama her birinin probleminin farklı olabileceğini hiç unutmamalıdır. Bu aşamada çiftçilerin ilgilerini güçlendirmek için bir yandan çiftçi gezileri ve bireysel ziyaretler yapılırken çiftçilerin uygulamada karşılaşılabileceği zorlukların önüne geçmek için metod demonstrasyonları da kullanılmalıdır.

Çiftçiler yeniliği kabul ettikten sonra da yayım çalışmaları, destek çalışmaları devam etmelidir. Bu dönemde bir yandan çiftçinin konu hakkındaki bilgi açığı kapatılırken, sergiler, teşvik müsabakaları yoluyla diğer çiftçiler yeniliği benimsemeleri için cesaretlendirilmelidirler. Zayıf planlama ve uygulamanın olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için, kullanılan metotların amaçları ve kriterleri çok iyi seçilmelidir.

Tablo 1.18: Yeniliklerin kabul sürecinde yayım yaklaşımları

Kaynak: Değirmenci ve ark. 2008

Farklı aşamalar için seçilen metotlardan maksimum sonucu alabilmek için yayımcılar eğitim sürecinin bütün gereklerini anlayışlarına yerleştirmek durumundadırlar. Örneğin bir

çiftçi toplantısında yayımcı sunu kullanabilir, mesajlarını video ile destekleyebilir yada toplantıyı bir grup tartışması ile bitirebilirler. Seçilen metotlar uygulamaya geçirilmeden önce son bir kez bir yandan amaç, kaynaklar, çiftçi ilişkileri ve yayımcıların kapasiteleri bakımından, diğer yandan çiftçilerin büyüklük ve eğitim düzeyleri bakımından analiz edilmelidir. Örneğin eğer yayımcılara bir çiftçi toplantısını düzenleme bakımından gerekli koşulları tanımıyorlarsa bu metottan vazgeçilmelidir. Eğer yeterli araç yoksa çiftçi ziyaretleri çok sık yapılmamalıdır. Yayımcının sorumlu olduğu bölge çok geniş ise birebir yayım metotlarının uygulanması pratik olmayacaktır.

Yayım metotlarının seçiminde metotların iyi seçilip seçilmediğini belirlemek için kullanılacak kriterler şunlardır:

Yayım metotlarının seçiminde dikkat edilecek kriterler:

1. Seçilen metot çiftçilerin isteklerini, bilgi düzeylerini, yeteneklerini, tutum ve davranışlarını değiştirmeye uygun mudur?
2. Eğitim faaliyetleri yeterince detaylandırılıp programlandı mı? Yani çiftçinin neleri duyup, görüp, uygulayacağını biliyor muyuz ?
3. Farklı metotlar birbirlerini güçlendirecek şekilde birbirleri ile bağlantılı mıdır?
4. Tüm faaliyetlerin uygulanabilmesi için yeterli zaman ve kaynak mevcut mu?
5. Yayım programı hazırlandığında hedef kitlenin ihtiyaçları, yetenekleri ve kaynakları dikkate alındı mı?

Program faaliyetlerini düşünürken üzerinde önemle durulması gereken husus, öğrenme metotları ve olaylarının sıralı olduğu, her birinin bir öncekinin üzerine bir şeyler koyduğu ve sırasını kendisinden sonra gelene verdiğiidir.

Öğrenme deneyimleri (düşünme , tartışma , okuma vb.), hedef kitlenin haberdar olma, hazır olma ve bilgi seviyelerinin çeşitli safhalarına, öğrenme tarzlarına ve tercih ettikleri metotlara uyacak şekilde planlanır.

Program hazırlamada çiftçilerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda, belirlenen amaçlara ulaşmak için kullanılacak metotların seçiminde aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi yararlı olacaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Tarımsal yayım yaklaşımları gelişmişlik seviyesine göre ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, köyden köye ve hatta bireyden bireye farklılıklar gösterebilmektedir. Bu bağlamda yayım yaklaşımları hedeflenen bireye ya da kitleye göre, eğitim amacına göre, ele alınan olaya, soruna göre incelenebilmektedir (Anonim 2012).

Yılmazçoban (2006)'a göre **Axinn (1988)** yayım yaklaşımlarını; geleneksel yayım yaklaşımı, ürün bazında yayım yaklaşımı, eğitim ve ziyaret yaklaşımı, katılımcı tarımsal yayım yaklaşımı, proje yaklaşımı, çiftçilik sistemleri araştırması yaklaşımı, maliyeti paylaşım yaklaşımı ve kurumsallaştırılmış eğitim yaklaşımı olarak sıralamıştır.

Yurttaş (2010) Yayım yaklaşımlarını hedef kitlenin rolüne göre (a) Yukarıdan aşağıya yayım yaklaşımı (**top-down**, geleneksel veya teknoloji transferi yaklaşımı), (b) Aşağıdan yukarıya yayım yaklaşımı (**bottom-up**, modern veya katılımcı Yayım yaklaşımı) ve faaliyet bileşenlerine göre (a) Tek bileşenli yayım yaklaşım (altyapı, finansman ve eğitim gibi kalkınma bileşenleri), (b) Çok bileşenli (Bütüncü veya Entegre Yaklaşım), alt yapı, kredi, teknik v.b. hizmetlerin birbirini destekleyen ve tamamlayan bir biçimde çiftçilere ulaştırıldığı bir yaklaşımolarak sıralamaktadır.

Bu bağlamda **Aktaş (1976)** Aşağı Seyhan Sulama Projesinde Çiftçi Eğitim Servislerinin tarımsal yayım yaklaşımlarını değerlendirdiği araştırmasında, proje bölgesinin sosyo-ekonomik yapısı ile pamuk üreticilerinin bazı özellikleri üzerinde durulmuş, Çiftçi Eğitim Servislerinin önerdiği dört tarımsal yeniliğin benimsenme durumu incelenmiştir.

Kumuk (1996) ‘Ege Bölgesinde Seçilmiş Bazı Yörelerde Kırsal Kalkınmada Kullanılan Yayım Yaklaşımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma’ adlı çalışmada, Geleneksel Yayım Yaklaşımının uygulandığı Aydın ve Eğitim ve Ziyaret Yayım Yaklaşımından uyarlanan Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesinin uygulandığı İzmir ilinde yayımcıların yayımı anlamaları ile kuruluşların fiziki olanaklarında meydana gelen değişimleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmacı, istatistiki analiz sonuçlarına göre incelenen birçok özellik bakımından İzmir ilindeki TYUAP uygulamasının Aydın iline göre farklılık yaratmadığını belirtmiştir.

Özer (2009), Pamuk Üretimi, satış fiyatı stratejileri ve piyasanın gelecekteki durumunu araştırmıştır. ABD, sermaye, yoğun üretim olanakları sayesinde dünya pamuk üretiminde önemli konumda yer almakta, bu da gelişmekte olan ülkeler açısından rekabet gücünü sürekli azaltıcı bir etki yaratmakta olduğunu bildirmiştir. Dünya ticaretinde çok düşük

bir paya sahip olan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, genel olarak tarım ürünleri ve tarıma dayalı sanayi ürünleri dış satımı gerçekleştirmekte olduğu bildirilmiştir.

Aktaş (2011), Tarımsal yayım sürecinde Tarımsal İlaç Satıcılarının yeri ve önemi konulu çalışmasında tarımsal ilaçlarla çevre kirlenmesi arasındaki bağlantı araştırılmış sonuç olarak tarımsal ilaçların aşırı ve bilinçsizce kullanımının çevreye olumsuz yönde etki yaptığı bildirilmiştir.

Kumuk ve Akgüngör (1994) Tarımsal Yayım ve Çevre isimli çalışmalarında, Türkiye'de tarımsal üretimden kaynaklanan çevre sorunları ile ilgili olarak, kamu yayımının önemi üzerinde durmaktadır. Çalışmada, özel şirketlerin karlı görmediği doğal kaynakların korunmasına yönelik araştırma ve yayım çalışmaları konusunda, kamu sektörü tarafından yürütülen yayımın etkili rol oynaması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmada, Türkiye'de tarımsal üretim-çevre ve tarımsal yayım-çevre ilişkilerine değinilmektedir. Türkiye'de, yayım kuruluşlarının çevre konusunda belirli bir politikasının olmamasından dolayı, çalışmaların kişisel çabalardan öteye gitmediğinden söz edilmektedir. Çevreye uyumlu bir tarım sisteminin geliştirilmesi için, yayım kuruluşlarının kısa ve uzun vadeli yeni önlemler alması, yeni yaklaşımlara yönelmesi önerilmektedir.

Kumuk ve Oktay (1993), ‘‘2000’li Yıllara Doğru Tarımsal Yayım Politikaları’’ isimli çalışmalarında, yayım kuruluşlarının yayım politikalarının ne yönde olması gerektiği üzerine teknoloji transferinin insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kırsal toplumun örgütlenmesi sürecinde bir amaç değil bir araç olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Seçilecek olan yayım çalışmalarının her aşamasında, bölge halkının katılımına olanak sağlamalıdır. Tarımsal ürünleri hedef alan yayım sistemi içerisinde kalınsa bile katılımcı tarımsal yayım yaklaşımına önem verilmelidir; tarımsal ürünleri hedef alan yaklaşımlar yerine, tarımsal işletmeyi ve hane halkını bir bütün olarak ele alan, bölge koşullarına uygun çiftçilik sistemlerine önem veren, bu sistemlere uygun teknolojinin benimsenmesini sağlayabilecek, yayım yaklaşımları benimsenmelidir; tarımsal yayım çalışmalarının getireceği maliyetlere, bölge çiftçilerinin belirli oranlarda katılımına imkân verecek, yayım sistem ve yaklaşımları aşamalı olarak uygulamaya konulmalıdır, şeklinde özetlenebilir.

Kumuk ve ark. (1995), ‘‘Eğitim ve Ziyarete Dayalı Yayım Sistemi Geleneksel Yayım Sistemine Bir Alternatif midir? Türkiye Deneyimi (Is the Training and Visit Based Extension an Alternative to Conventional System? The Turkish Experience)’’ isimli çalışmalarında, Dünya Bankası tarafından geleneksel yayım sistemine alternatif olarak tanıtılan ve dünyanın pek çok gelişmekte olan ülkesinde uygulanan sistemle geleneksel sistem arasında düzenli hizmet içi eğitim, yayım araştırma ilişkileri gibi konularda farklılıklar olmakla birlikte, iki sistem

arasında pek çok unsurun ise benzer olduğunu vurgulamaktadırlar. Örneğin, her iki sistemde de sürecin yukarıdan aşağıya ve araştırma ağırlıklı olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca eğitim ve ziyaret yaklaşımına dayalı yayım sisteminin önemli unsuru olan köy grubu ziyaret teknisyenlerinin, ürün deseninin çok çeşitli olduğu bölgelerde üreticilerin farklı sorunlarını çözmekte zorluklar yaşadıkları belirtilmektedir. Bu nedenlerle çalışmada farklı alanlarda uzmanlık sahibi olan yayım elemanlarından oluşan yayım gruplarının oluşturulmasına dayalı olan yayım grubu yaklaşımı uygulamasının Türkiye şartları açısından daha uygun olduğu belirtilmektedir.

Ceylan (1988), Ankara'nın Çubuk İlçesinde Tarımsal Teknolojik Yeniliklerin Yayılması ve Benimsenmesinde, Televizyonda Tarımsal Paylaşmaların İzlenmesi ve Etkileri adlı deneysel çalışmasında, yeniliklerin benimsenmesi sürecinin "haber alma" aşamasında televizyondaki tarımsal programlarının, "karar verme" ve uygulama" aşamasında ise yayım elemanlarının daha etkili olduğu saptanmıştır.

Özkaya (1988), Ege Bölgesinde Seçilmiş Bazı İllerde Süt Sığırcılığına Yönelik Tarımsal Yayım Stratejisinin Analizi adlı araştırmasında, süt sığırcılığı yapan işletmelerin tarımsal ekonomiye dayalı ekonomik nitelikleri ve yenilikçiliği etkileyen faktörler belirlenerek, yeniliklerin benimsenmesi sürecinde ortaya çıkan karşılıklı etkiler değerlendirilmiştir. Tüm bunlara bağlı olarak süt sığırcılığı ile ilgili tarımsal yayım çalışmaları incelenmiştir.

Özkaya (1991), "Türkiye'de Tarımsal Yayımçıların Etkinliklerini Belirleyen Yöntemle İlgili Faktörler" Üzerinde Bir Araştırma adlı çalışmasında yayımçıların yayım programlarını ve görevlerini yeterince açık bulmadıklarını belirtmiştir.

Kara ve ark. (2004), Şanlıurfa İlinde Tarımsal Yayım Hizmetlerinde Kadının Yeri isimli çalışmada, ildeki tarımsal yayım örgütünün tam olmasa da kadınlara üretim tekniği konusunda tarımsal yayım çalışmalarının gerekliliğini anladığının söylenebileceğini ancak bu konuda nitelikli bayan yayımcı eksikliği ve projelerin şube yayımcılarının hiçbir katkısı olmadan bakanlık tarafından hazırlanması ve maddi kaynak yetersizliğinin tarımsal yayım çalışmalarında örgütün karşılaştığı en önemli sorunların başında geldiğini belirtmiştir.

Alagöz (2005), çalışmasında, Aşağı Seyhan Ovasına Adana Tarım İl Müdürlüğü yayım elemanlarınca götürülen yayım hizmetlerini analiz etmiştir. Bu doğrultuda Aşağı Seyhan Ovasındaki üreticilerin tarım ve tarımsal üretim konusunda ne tür bilgilere ihtiyaçları olduğu, bu bilgileri hangi kaynaklardan sağladıkları, Adana Tarım İl Müdürlüğü yayım elemanlarının Aşağı Seyhan ovasına götürmüş olduğu yayım hizmetlerinin sıklığı, kalitesi, yayım çalışmalarında kullanılan yöntemlerle ilgili bilgiler ortaya koyulmuştur.

Oakley ve Garforth (1988), ‘‘Yayım Eğitimi Rehberi (Guide to Extension Training)’’ isimli çalışmalarında, kırsal alandaki çiftçilerin istek ve ihtiyaçlarının karşılanmasının yayımın öncelikli hedefi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmada, yayım elemanlarının mesleki yeterliliklerini ortaya koyan en önemli unsurlardan birisinin yayım elemanlarının üreticilerin öncelikli olarak ihtiyaç duydukları ve önem verdikleri konulara uygun yayım faaliyetleri gerçekleştirme konusundaki yeterlilikleri olduğu belirtilmiştir.

Arnon (1989), ‘‘Tarımsal Araştırma ve Teknoloji Transferi’’ adlı kitabında, bazı ülkelerdeki tarımsal araştırma ve yayım kuruluşlarını, tarihçelerini, örgütsel yapılarını anlatmaktadır. Tarımsal bilgi sisteminin işlev ve sorumlulukları, yeniliklerin çiftçiler tarafından benimsenmesi için araştırmacı-yayımcı-ifti arasındaki etkileşimin iyi kurulması gerektiği, çalışmalara ifti katılımının sağlanmasının yeniliklerin benimsenmesinde önemli bir unsur olduğu ifade edilmektedir.

Denning (1985) Teknolojik gelişim ve teknoloji transferine ait bir sistem yaklaşımının gerekli olduğunu belirtmekte ve bu sistemin Eğitim ve Ziyaret Sistemi ile iftilik Sistemleri Araştırma Metotlarının birleştirilmesiyle sağlanabileceğini ifade etmiştir. Bu sistemle daha fazla çiftçinin yayım ve araştırma hizmetlerine katılacağını ve böylece araştırmacı, yayımcı ve üretici arasında daha dinamik ilişkinin oluşturulacağına değinmiş ve yayımda kullanılacak metodun Eğitim ve Ziyaret Sistemi olacağını belirtmiştir.

Macklin (1992), ‘‘Hindistan'da Tarımsal Yayım (Agricultural Extension in India)’’ isimli çalışmasında, eğitim ve ziyaret yaklaşımına dayalı yayım sisteminde dünya genelinde en sık rastlanan sorunları, özellikle kadın çiftçilere ve küçük işletme sahibi çiftçilere yeteri kadar önem verilmemesi ve iletişim araçlarının özellikle bu kesimlerin tarımsal üretiminde verimliliği arttırmak amacıyla yeterli derecede kullanılmaması; program geliştirme sürecine çiftçilerin yeterli katılımının sağlanamaması; özellikle bağışların ya da çeşitli kurum ve kuruluşlarca verilen mali desteklerin yetersiz kaldığı durumlarda tarımsal yayım maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle sorunlar yaşanması olarak genelleştirmektedir. Araştırmada ayrıca Dünya Bankası'nın konuyla ilgili çalışmaları sonucunda elde edilen tecrübelere de değinilmektedir. Dünya Bankası'nın tarımsal yayım çalışmaları konusundaki tecrübeleri, tarımsal yayım çalışmalarında hizmet götürülen bölgenin özelliklerine göre etkili olacak örgüt yapılarına ve yönetim anlayışına ihtiyaç duyulduğunu; tarımsal yayım çalışmalarında hizmet götürülen bölgenin özelliklerine uygun yöntem ve teknolojilerin geliştirilmesinin gerektiği; tarımsal yayımın bölge üreticilerinin istek ve ihtiyaçlarına hassas olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bindlish ve Evenson (1993), ‘‘Kenya’da Eğitim ve Ziyaret Sistemine Dayalı Yayım Hizmetlerinin Performansının Analizi (Evaluation of thePerformance of T&V Extension in Kenya)’’ isimli çalışmalarında, yayım elemanlarının önerilerinin benimsenme ve uygulanma düzeyini incelemektedirler. Çalışma sonuçları yayım elemanları tarafından çiftçilere önerilen yeniliklerin uygulanma düzeyinin işletme genişliklerine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın birincil veri kaynağını İstanbul İli Silivri İlçesinde, danışmanlık hizmeti alan üreticilerden anket yolu ile elde edilen veriler oluşturmuştur. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından tarımsal yayım ve danışmanlık için hazırlanan yönetmeliklerden ve uygulama esaslarından da yararlanılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış önceki çalışmalardan faydalanılmıştır.

Araştırmanın ana materyalini oluşturan verileri toplayabilmek amacıyla danışmanlık hizmeti alan köylerden Silivri Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü'nden elde edilen bilgiler doğrultusunda belirlenen köylerde ve iz sürme yöntemi ile danışmanlık hizmeti alan üreticiler belirlendi ve bunların en az % 50'si ile rastgele anket yapıldı. Böylece toplam 105 çiftçi ile yüz yüze görüşerek anket yapılmıştır. Ancak bu anketlerden 9 adedinin sağlıklı olmadığı saptandığından bunlar değerlendirme dışı bırakılarak toplamdan çıkartılmıştır. Böylece toplam 96 çiftçi anketi değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan Köyler ve Anket Yapılan İşletme Sayısı

Toplam İşletme Sayısı	Toplam İşletme Sayısı	Danışmanlık Hizmeti Alan İşletme Sayısı	Anket Yapılan İşletme Sayısı	Değerlendirilen Anket Sayısı
Çeltik Mahallesi	114	36	20	18
Alipaşa Mahallesi	178	37	20	19
Gümüşyaka Mah.	140	17	8	8
Akören Mah.	183	34	17	17
Çanta Mahallesi	133	15	8	7
Seymen Mahallesi	175	10	6	5
Gazitepe Mahallesi	100	18	9	7
Ortaköy Mahallesi	100	6	3	3
Yolçatı Mah.	53	6	3	3
Kavaklı Mah.	125	11	6	5
Fener	135	9	5	4
TOPLAM	1436	199	105	96

Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiş tablolara oluşturulmuş ve bu veriler mülakat ve gözlem ile elde edilen veriler ile birlikte değerlenmiştir.

Araştırmanın ikincil verileri ise yurt içi ve yurt dışı literatürlerden ve web sitelerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesinden oluşacaktır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Üretici Özellikleri

4.1.1. Yaş

Üreticinin verimliliği açısından yaş önemli bir faktördür (Planck 1972). Bu bağlamda Taluğ (1974) ve Tatlıdil (1978) tarımsal yeniliklerin benimsenmesinde ve yayılmasında çiftçilerin belirli bir yaşta olmaları gerekliliğini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda yaşı daha genç olan üreticilerin teknolojik yeniliklere karşı daha olumlu davrandıkları görüşü hakimdir. Ayrıca yaş, Türk toplumunda çoğu zaman bireylerin kabul görmesinde, toplumda belirli bir yer edinmesinde ve ayrıca kendilerini ve çevrelerini belirli biçim ve düzeylerini etkileyen önemli bir unsur olduğu bildirilmektedir (Yıldırak ve Ark., 2003). Bu nedenle araştırmada üreticilerin yaşı irdelenmiştir.

Araştırma bölgesindeki üreticilerin %4'ünün – 35 yaş ve daha genç, %25'inin 36-45, %10'unun 46-55, %48'inin 56-65, %13'ünün 66 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu saptanmıştır. Tarım işletme yöneticileri daha çok 56-65 yaş grubundan oluşmaktadır. -35 ve daha genç yaş grubunda olanların diğer gruplara oranla düşük olması, Silivri bölgesinde sanayinin oldukça gelişmiş olması ve buna bağlı olarak tarım dışı iş olanaklarının artması, tarım gelirlerinin çok yüksek olmaması, sosyal güvencesinin bulunmaması ve genç nüfusun kent yaşamına özenmeleri gibi durumlara bağlanabilir.

Tablo 4.1: Üreticilerin yaş gruplarına göre dağılımı (n=96)

Yaş Grupları	Oran (%)
- 35	4
36-45	25
46-55	10
56-65	48
66 +	13
Toplam	100

Tabloda 4.1'de görüldüğü gibi, yaş gruplarından 46 ve daha yaşlı yaş grubu (% 71,0) ilk sırada yer alırken, 45 ve daha genç oranı % 29.0 dur.

Bu bulgu, bölgede 45 yaş ve daha genç yaştaki verimlilik çağındaki üretici oranının % 29,0 olduğunu göstermektedir. Bu da üreticilerin genellikle girişimcilik açısından verimlilik çağında olduğunu gösteren düşük bir orandır diyebiliriz.

4.1.2. Eğitim

İnsanların bilgi ve beceri düzeyleri yükseldikçe gerek yeni bilgileri arama istekleri, gerek bilgiye erişme yetenekleri, gerekse bu bilgileri değerlendirip kendi yaşantılarında kullanma yetenekleri artmaktadır (Taluğ 1994) ve eğitim düzeyinin kırsalda yeniliklerin erken benimsenmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Rogersand Shoemaker (1971) tarımsal yeniliklerin kabulü ve yayılması konusunda yapılan 275 deneysel araştırmanın %74'ün de eğitim düzeyi ile benimseme davranışı arasında anlamlı bir bağıntının olduğunu saptanmıştır. Bu nedenle üreticilerinin eğitim düzeyi irdelenmiştir. Eğitim insan yaşamında olağanüstü değişiklik yapan ve insanın içinde doğup büyüdüğü, yaşadığı toplumun değerlerini öğrenmeye ve kendisinden sonraki kuşaklara aktarmaya yönelten bir süreçtir (Erden 1994). Eğitim düzeyi, toplumların sosyal ve ekonomik gelişmesinde önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir (Kızılaslan ve Ünal 2013). Bu nedenle çiftçilerin eğitim düzeyleri değerlendirilmiştir.

Tablo 4.2: Üreticilerin eğitim düzeyi (n= 96)

Eğitim Düzeyleri	%
İlkokul	54,0
Ortaokul	15,0
Lise	17,0
Lisans	10,0
Yüksek Lisans	4,0
Toplam	100,0

Tablo 4.2'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan üreticilerin tamamının okur-yazar olduğu görülmektedir. Üreticilerin % 54'ü ilkokul, % 15'i ortaokul, % 17'si lise, % 10'u lisans, % 4'ü yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Yapılan anketlerde ilkokul mezunu olan üreticilerin oranı tüm eğitim düzeyleri içerisindeki en yüksek orana sahip olduğu

görülmektedir. Ancak % 21,0'inin lise ve daha üst eğitim gördükleri saptanmıştır. Bu da kırsal kalkınma yatırımları için oldukça önemli bir durum arz etmektedir.

Üreticilerin eğitim durumları ile danışmanlarla olan ilişkileri, onlardan yararlanma, bilgi alışverişi içerisinde bulunmaları ve beklentilerinin yüksek oranda karşılanması doğru orantılıdır. Danışmanlar eğitim seviyesi yüksek olan üreticilerle kolay iletişim kurabildiklerini, daha kolay uzlaşabildiklerini ve yenilikleri denemeye daha açık olduklarını belirtmişlerdir (Artık, 2012). Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık, 2012) üreticilerin %56'sı ilkokul, 18'i ortaokul, %20'si lise, %4'ü üniversite, %2'sinin okur-yazar olmadığı belirlenmiştir. Şanlıurfa ilinde yapılan bir diğer araştırmada (Kara, 2007) üreticilerin %77.59'unun ilkokul ve ortaokul mezunu, %15.52'sinin lise ve üzeri eğitim aldığı, üreticilerin 2/3'den fazlasının ilköğretim düzeyinde düşük öğretim özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

4.1.3. İşletme özellikleri

4.1.3.1. İşletme faaliyet alanı

İşletmelerin faaliyet alanı irdelendiğinde Thünen teorisi yönünde bir gelişme olmadığı izlenmektedir. Tablo 4.3.1'de görüleceği gibi, üreticilerin % 70'i bitkisel üretim, % 30'u hem bitkisel hem de hayvansal üretim yaptığını belirtmişlerdir. Sadece hayvansal üretim yapan üretici yoktur. Tarım işletme yöneticilerinin faaliyet alanlarına bakıldığında bitkisel üretim ağırlıklı (%70) olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum Thünen teorisi yönünde sera, örtü altı tarım gibi işletmelerin oranının yok denecek kadar düşük olduğunu göstermekte ve buna karşılık Trakya genelindeki tarla tarımı (buğday, ayçiçeği gibi) tarımsal yapının İstanbul metropolündeki Silivri'de de eski konumunu korumakta olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.3.1. İşletme faaliyet alanı (n=96)

	(%)
Sadece bitkisel üretim	70,0
Bitkisel+Hayvansal Üretim	30,0
Sadece hayvansal üretim	0,0
Toplam	100,0

Araştırma yapılan bölgede hububat ve yağlı tohumlar üretiminin yaygın olması gösterilebilir. Faaliyet alanlarının oranlarına bakıldığında hayvansal üretim ikinci sırada (%30) yer almakla beraber, sadece hayvancılıkla uğraşan işletme bulunmamaktadır. İşletmelerde hayvancılık küçük ölçekte kendi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ve bitkisel üretimle beraber yapılmaktadır.

Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) üreticilerin 30'u (%60) bitkisel üretim, 20'si (%40) hem bitkisel hem de hayvansal üretim yaptığı, sadece hayvansal üretim yapan üreticinin olmadığı belirlenmiştir. Şanlıurfa ilinde yapılan bir diğer çalışmada (Dündar 2009) işletme yöneticilerinin faaliyet alanlarının %84,6 bitkisel üretim , %12,1 hayvansal üretim ağırlıklı olarak kullanıldığı, bunun nedeninin tarım arazilerinin yaygın oluşu ve özellikle araştırma kapsamındaki köylerde tarla, bağ-bahçe ve meyvecilik faaliyetinin yaygın olması gösterilmiştir. Yine aynı araştırma kapsamındaki işletmelerde hayvancılık faaliyetlerinin küçük ölçekte kendi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapıldığı, daha sonra sırasıyla % 2,6 diğer, %0,5 ticaret ve %0,3 tarım işçiliğinin yapıldığı belirtilmektedir.

4.1.3.2. İşletmelerin arazi edinim şekli

Araştırmada tarım danışmanı ile üreticilere ait arazi varlıklarının kullanım durumları belirtilmiştir. Üreticilerin %73'ünün arazi varlıkları mülk+kira şeklinde olup, en fazla arazi kullanım şeklinin mülk+kiracılık olduğu belirlenmiştir. Kendi mülkü olmayıp arazi kiralama yoluyla tarımsal üretim yapan üretici oranı %15 olup, sadece kendi mülkünü işleyen üretici oranının ise %12 olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda Silivri bölgesinde arazi sahiplerinin büyük çoğunluğunun mülklerini kiralama yoluyla da değerlendirerek kazanç elde ettikleri görülmektedir.

Tablo 4.3.2. İşletme arazisi edinim şekli (n=96)

Arazi Edinim Şekilleri	(%)
Mülk	12,0
Kira	15,0
Mülk + Kira	73,0
Toplam	100,0

Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) tarım danışmanı ile çalışan 50 üreticinin hepsinin mülk arazisini işledikleri ve bu üreticilerden ikisinin birlikte ortaklaşa

işlettikleri arazinin de olduğu, kiracılık yoluyla arazisini işleten üretici ya da üreticilere ise rastlanmadığı belirlenmiştir.

4.1.4. İletişim Özellikleri

Hedef kitlenin sosyo - ekonomik yapısına göre uygulanan yayım metotları bireysel, grupsal ve kitlesel olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Bu metotların her üçünde de yayım yaklaşımları açısından kilit rolü oynayan iletişimdir.

İletişimi Gürgen (1990) Reins S. Hadsell'e atfen insanlar arasında manaları müşterek kılma işlemi olarak tanımlamaktadır. Dar anlamda iletişim, haberleşme; yayımcı ile çiftçiler arasında yahut yöneticiler ve işçilerle işletme dışı organları arasında anlaşmayı sağlamak amacıyla bilgi, fikir, his, tutum ve davranışların iletilmesi işlemidir (Gürgen 1982). Tarımda teknolojik gelişmelerin çiftçilerce tanıtılması ve benimsetilmesi için çiftçilerin yeni bilgilerden düzenli olarak haberdar olması, yani bilgi akışının düzenli olması gereklidir (Albrecht 1970). Bilgi akışının işlememesi durumunda bir yeniliğin şeklen düzenli uygulanması mümkün değildir (Diederich 1975). Çiftçiler haberleşmeyi genel olarak köye gelen kişilerden, kendileri köy dışına gittiklerinde ve kitle iletişim araçlarıyla sağlarlar (Rogers 1969). Dış dünya ile ilişki kurabilen çiftçilerin, tarımsal yenilikleri benimsemede daha olumlu davranışlarda bulunmaları beklenmektedir. Dış dünya ile ilişkileri kurabilme ile yenilikleri benimseme davranışları arasındaki bağıntının incelendiği 174 araştırmanın %76'sında olumlu bir bağıntının saptandığı bildirilmektedir (Tatlıdil 1978). Teknolojik yeniliklerin kabulünde ve benimsemesinde iletişim davranışları da itici güç olarak önemli rol oynamaktadır (Taluğ ve Tatlıdil 1993). Torun (2011) organik tarımda üreticilerin bilgi kaynaklarının önemini vurgulamaktadır. Bayraktar (1997) Trakyabirlik'de ortakların yayım hizmeti ve iletişimi vurgulamaktadır. Bu bağlamda (Gürel 1998 ve 2004; 2010a ve 2010b) Trakya'da çiftçilerin yayımcılar ve çiftçi örgütleri ile olan iletişimin önemini vurgulamakta olup, gerek kurum ve kuruluşlarla gerekse çiftçi örgütleri ile olan iletişimin zayıf olduğunu ve bunun kırsal kalkınmada engelleyici bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

4.1.4.1. Tarımla ilgili kuruluşlarla iletişim

Bu bağlamda üreticilerin tarımla ilgili kuruluşlarla iletişim durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir. Üreticilerin %94'ünün tarım danışmanı ile çok sık, %6 'sının ise ara sıra görüştüğü belirlenmiştir. Üreticilerin çok sık görüştüğü diğer kurumlar ise %33 Üretici Birlikleri, %23 Tarım İlçe Müdürlüğü , %23 Ziraat Odası, %16 Üretici Birlikleri, %16 kooperatifler, %11 Ziraat Odası ve %10 Zirai İlaç Bayileri olarak belirlenmiştir. Tarım Danışmanı olarak görev yapan Tarım İlçe Müdürlüğü teknik elemanlarıyla çok sık görüşme oranı ise %14 'tür.

Bu bulguya göre üreticilerin tarımla ilgili kuruluşlarla en çok iletişim kurdukları kuruluşlar arasında tarım danışmanları (% 94,0) ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu % 33,0 ile Üretici Birliği, Çiftçi Derneği % 23,0 ile Tarım İl/İlçe Müdürlüğü ve Ziraat Odası izlemektedir.

Tablo 4.4. Üreticilerin Tarımla İlgili Kuruluşlarla İletişim Durumu (n=96)

Tarımla İlgili Kuruluşlar	Hiç (%)	Ara sıra (yılıda 1-4) (%)	Çok sık (yılıda en az 5-9) (%)	Toplam (%)
Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	4,0	73,0	23,0	100,0
Üretici Birliği /Çiftçi Derneği	54,0	13,0	33,0	100,0
Tar-Gel Personeli	20,0	64,0	14,0	100,0
Zirai İlaç Bayileri	8,0	71,0	21,0	100,0
Kooperatiflerden	21,0	63,0	16,0	100,0
Ziraat Odası	12,0	65,0	23,0	100,0
Tarım Danışmanı	0,0	6,0	94,0	100,0

Mardin ilinde yapılan bir araştırmada (Derman 2010) üreticilerin tarımla ilgili konularda bilgi kaynaklarının 1.sırada (öncelikle) % 81 Tarım il/ ilçe müdürlüğü elemanları olduğu, % 16,9 ile tarım danışmanı, % 0,7 oranlarında özel firmalar, zirai ilaç -alet bayi ve kooperatiflerin olduğu belirlenmiştir. Yine diğer bir araştırmada (Kızılaslan ve Ünal 2013) çiftçilerin sivil toplum kuruluşlarından tarımsal yayım konusunda % 71,6 oranında hiç destek

almadıkları, %22,4 oranında tarım kredi kooperatifinden, %6,0 ziraat odalarından destek aldıkları, tarım yayımcılarıyla ise çiftçilerin %37,3'ünün sorunu olduğunda, %32,8'inin haftada bir, %16,4'ünün ayda bir, %12,0'nın görüşmediği ya da üç ayda bir görüştüğü, %1,5'inin ise altı ayda bir kez tarım yayımcıları ile görüştükleri belirlenmiştir. Yine diğer bir araştırmada (Kara 2007) üreticilerin danışmanla görüşme sıklığı incelendiğinde % 13,80'inin her gün, % 36,21'inin haftada 1-2 kez, % 25,87'sinin ayda 1-2 kez, %12,10'unun ise hiç görüşmediği bildirmiştir.

Erzurum İl'inde yürütülen bir araştırmada (Atsan ve Şoraklı 2006) danışmanla görüşme sıklığının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Şanlıurfa ilinde yapılan bir araştırmada (Dündar 2009) tarım danışmanlarından haberdar olan işletme yöneticilerinin (%86,1) köylerinde görev yapan tarım danışmanına danıştıkları, araştırma kapsamında görüşülen işletmelerin tarım danışmanına yılda en fazla 3 - 5 kez danıştıkları, hiç danışmayanlar % 13,9 iken, yılda 1-3 kez danışanların %36,1, daha sonra 4-7 kez danışanların ise % 33,3'le ikinci sırada yer aldığı belirlenmiştir. Adana ilinde yapılan bir diğer araştırmada (Artık 2012) tarım danışmanı ile üreticilerin %14'ünün çok az; % 4'ünün sık sık; % 52'sinin haftada 1 ya da 2 defa ; % 30'unun ayda 1 ya da 2 defa danışmanları ile görüştüğü, çok az diye cevap veren üreticilerin danışmanları ile 2 ayda bir görüştükleri bazen 2 ayda hiç görüşmedikleri, sık sık diye cevap veren üreticilerin ise danışmanlarıyla hemen hemen her gün görüşme yaptıkları belirlenmiştir.

4.1.4.2. Bilgisayar internet cep telefonu kullanımı

İletişim kanalları içinde sesli ve görsel iletişim günümüzün en ucuz, en hızlı iletişim kanallarındandır. Bu bağlamda üreticilerin cep telefonu ve bilgisayar üzerinden iletişim özellikleri irdelenmiştir.

Araştırma kapsamındaki üreticilerin % 98'i cep telefonu kullanmakta olup, bunlardan % 65'i telefonda mesaj gönderebilmekte % 35'lik kısmı ise mesaj göndermeyi bilmemektedir. Mesaj gönderemeyen çiftçiler yaşlı grup olup genç kesimde üreticiler çoğunlukla mesaj gönderebilmektedirler.

Tablo 4.5: Sesli ve Görsel İletişim (n=96)

Sesli ve Görsel İletişim Araçları	Evet (%)	Hayır (%)	Toplam (%)
Cep telefonu kullanımı	98,0	2,0	100,0
Cep telefonuyla mesajlaşma	65,0	35,0	100,0
İnternet kullanımı	54,0	46,0	100,0

Üreticilerin % 54'ü internet kullanmakta, %46'sı ise kullanmamaktadır. Araştırma kapsamındaki üreticiler teknolojik gelişmelere açık çiftçilerdir. Üreticilerin yarısından fazlasında internet kullanımı olması bölge çiftçisinin yenilikleri yakından takip ettiğini, öğrenmeye açık, yenilikçi grup olduğunu göstermektedir.

4.2. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinden Yararlanma Derecesi

Üreticilere verilen tarımsal yayım hizmeti kırsal kalkınmada en önemli etmenlerden biridir. Bu bağlamda araştırmada sunulan tarımsal yayım hizmeti irdelenmiş olup, elde edilen verilerin dökümü aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tabloda görüldüğü gibi, tarım danışmanı ile üreticilerin danışmanlarından aldıkları hizmetler ve bu hizmetlerden ne derece yararlandıklarını özetleyen bilgiler verilmiştir. Üreticiler danışmanlarından bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele, tohumluk/ fide/fidan seçimi, gübreleme, ekim-dikim, pazarlama, ürün deseni, bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği, bitkisel ürünlerin değerlendirme teknikleri, üretim planlaması, tarım sigortası, kooperatifçilik/örgütlenme ve kredi/hibe hakkında yararlanmaktadırlar.

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi, üreticilerin danışmanlarından en fazla bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele konusunda hizmet aldığı belirlenmiştir. Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele konusunda üreticilerin % 71'i her zaman, % 23'ü ara sıra, % 6'sı çok az hizmet aldığını belirtmiştir. Bu konuda danışmanına başvurmayan üretici bulunmamaktadır. Üreticilerin hepsi az ya da çok danışmandan bitki hastalık ve zararlıları hakkında bilgi almışlardır. Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele konusunda üreticilerin % 66'sının her zaman, % 22'si ara sıra hizmet aldığı, %12'sinin hizmet almadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.6. Üreticilerin danışmanlardan aldıkları hizmetler ve yararlanma dereceleri (n=96)

Yayım Hizmetleri	Hiç Almam	Çok az, nadiren (yılda 1-3)	Ara sıra (yılda 4-5)	Sık sık (yılda 6-9)	Toplam (%)
Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele	0,0	6,0	23,0	71,0	100,0
Hayvan hastalık ve zararlılarla mücadele	72,0	0,0	14,0	14,0	100,0
Sulama	77,0	0,0	14,0	9,0	100,0
Hasat-Harman	54,0	9,0	22,0	15,0	100,0
Tohumluk/ Fide / Fidan seçimi	15,0	6,0	21,0	58,0	100,0
Gübreleme	6,0	6,0	29,0	58,0	100,0
Ekim-Dikim	15,0	8,0	27,0	50,0	100,0
Pazarlama	46,0	6,0	25,0	23,0	100,0
Ürün deseni	42,0	13,0	29,0	16,0	100,0
Bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği	19,0	5,0	33,0	43,0	100,0
Desteklerden yararlanma	32,0	11,0	48,0	9,0	100,0
Silaj yapımı	83,0	0,0	0,0	7,0	100,0
Süt sığırcılığı	83,0	0,0	7,0	0,0	100,0
Besi sığırcılığı	80,0	10,0	0,0	0,0	100,0
Hayvansal ürünleri değerl. teknikleri	83,0	0,0	17,0	0,0	100,0
Üretim planlaması	53,0	2,0	28,0	16,0	100,0
Organik Tarım (iyi tarım uygulamaları)	86,0	4,0	8,0	2,0	100,0
Tarımsal mekanizasyon	67,0	7,0	19,0	7,0	100,0
Tarım Sigortası	48,0	6,0	25,0	21,0	100,0
Kooperatifçilik / Örgütlenme	65,0	4,0	15,0	16,0	100,0
Kredi/Hibe	60,0	8,0	17,0	15,0	100,0

Hayvan hastalıkları ile mücadele konusunda üreticilerin % 14'ü her zaman ve ara sıra hizmet aldığını, %72'si ise hiç hizmet almadığını belirtmiştir. Bölgede hayvancılığın çok fazla yapılmamasından ve zootekni bölümü mezunu danışmanla çalışılmadığı için hayvancılık konusunda yayım hizmeti fazla alınmamaktadır.

Sulama konusunda üreticilerin %9'u her zaman, %14'ü ara sıra hizmet aldığını, %77'si hiç hizmet almadığını belirtmiştir. Silivri bölgesinde sulu tarım çok az yapılmaktadır. Bu sebepten dolayı sulama konusunda tarımsal danışmanlık hizmeti alan çiftçi sayısının çok az olduğu belirlenmiştir. Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) sulama konusunda üreticilerin %46'sının her zaman, %24'ünün ara sıra hizmet aldığı, %34'ünün hizmet almadığı belirlenmiştir.

Hasat-harman konusunda üreticilerin %15'i her zaman, %22'si ara sıra, %9'u çok az hizmet aldığı, %54'ünün hiçbir zaman hizmet almadığı belirlenmiştir. Tohumluk/fide/fidan seçimi konusunda üreticilerin %58'i her zaman, %21'i ara sıra, %6'sı çok az hizmet aldığı, %15'i hizmet almadığını belirtmiştir. Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) tohumluk/fide/fidan seçimi konusunda üreticilerin %46'sının her zaman, %20'sinin ara sıra hizmet aldığı, %16'sının hizmet almadığı; hasat-harman konusunda üreticilerin %62'sinin her zaman, %24'ünün ara sıra hizmet aldığı, %14'ünün ise hizmet almadığı belirlenmiştir.

Gübreleme konusunda üreticilerin %58'i her zaman, %29'u ara sıra, %6'sı çok az hizmet aldığını, %6'sı hizmet almadığını belirtmiştir. Ekim-dikim konusunda üreticilerin %50'si her zaman, %27'si ara sıra, %8'i çok az hizmet aldığını, %15'i hizmet almadığını belirtmiştir. Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) Ekim-dikim konusunda üreticilerin %60'ının her zaman, %24'ünün ara sıra hizmet aldığı, %16'sının hizmet almadığı; gübreleme konusunda üreticilerin %66'sının her zaman, %20'sinin ara sıra hizmet aldığı, %14'ünün hizmet almadığı belirlenmiştir.

Pazarlama konusunda üreticilerin %23'ü her zaman, %25'i ara sıra, %6'sı çok az hizmet aldığını, %46'sı hizmet almadığını belirtmiştir. Ürün deseni konusunda üreticilerin %16'sı her zaman, %29'u ara sıra, %13'ü çok az hizmet aldığını, %42'si hiçbir zaman hizmet almadığını belirtmiştir. Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) üreticilerin %56'sının her zaman, %26'sının ara sıra hizmet aldığı, %18'inin hizmet almadığı; pazarlama konusunda üreticilerin %54'ünün her zaman, %28'inin ara sıra hizmet aldığı, %18'inin hizmet almadığı belirlenmiştir.

Bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği konusunda üreticilerin %43'ü her zaman, %33'ü ara sıra, %5'i çok hizmet aldığını, %19'u hizmet almadığını belirtmiştir. Bitkisel ürünlerin değerlendirme teknikleri konusunda üreticilerin %21'i her zaman, %23'ü ara sıra, %4'ü çok az hizmet aldığını, %52'si hizmet almadığını belirtmiştir. Üretim planlanması konusunda üreticilerin %16'sı her zaman, %28'i ara sıra hizmet aldığını, %53'ü hizmet almadığını belirtmiştir. Organik tarım konusunda üreticilerin %16'sı her zaman, %8'i ara sıra, %4'ü çok az hizmet aldığını, %86'sı hizmet almadığını belirtmiştir. Silivri bölgesi iklim

özelliklerinden dolayı ve arazileri kullanım şekli itibari ile organik tarıma elverişli bir konumda değildir. Bu sebeplerden dolayı organik tarım bölgede gelişme gösterememiştir. Tarımsal mekanizasyon konusunda üreticilerin %7'si her zaman, %19'u ara sıra, %7'si çok az hizmet aldığını, %67'si hizmet almadığını belirtmiştir. Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği konusunda üreticilerin %60'ının her zaman, %26'sının ara hizmet aldığı, %14'ünün hizmet almadığı; üretim planlanması konusunda üreticilerin %34'ünün her zaman, %4'ünün ara sıra hizmet aldığı, %42'sinin hizmet almadığı; organik tarım konusunda üreticilerin %26'sı her zaman, %8 ara sıra hizmet aldığı, %52'sinin hizmet almadığı belirlenmiştir. Tarımsal mekanizasyon konusunda üreticilerin %56'sı, her zaman,%22'si ara sıra hizmet aldığı, %22'si hizmet almadığı belirlenmiştir.

Tarım sigortası konusunda üreticilerin %21'i her zaman, %25'i ara sıra, %6'sı çok az hizmet aldığını, %48'i hizmet almadığını belirtmiştir. Tarım sigortası konusunda hiçbir zaman yaralanmayan üreticiler ya sigorta yaptırmamakta yada sigorta yaptırdığı kurumdan bilgi almaktadır. Kooperatifçilik/örgütlenme konusunda üreticilerin %16'sı her zaman, %15'i ara sıra %4'ü çok az hizmet aldığını, %65'i hizmet almadığını. Hiçbir zaman yararlanmayan üreticiler kooperatife ihtiyaç duymadıklarını, kooperatiflerden fayda göremediklerini, danışmanlarının her konuda kendilerine bilgi aktardıklarını belirtmişlerdir. Kredi/hibe konusunda üreticilerin %15'i her zaman, %17'si ara sıra, %8'i çok az hizmet aldığını , %60'ı hizmet almadığını belirtmiştir. Silivri bölgesinde sanayinin gelişmesi tarım arazilerine olan talebi artırmakta bu da arazi değerlerini yükseltmektedir. Dolayısıyla çiftçiler ekonomik sıkıntı durumunda tarlasını satışa çıkarmakta, tarımsal kredilere çok fazla talep etmemektedir. Üreticilerin kredi talepleri fazla olmamakla beraber, kredi ihtiyacı olan çiftçi de direk kredi alacağı kurumla iletişim kurarak gerekli bilgiyi bu şekilde temin etmektedir. . Adana ilinde yapılan bir araştırmada (Artık 2012) tarım sigortası konusunda üreticilerin %60'ının her zaman, % 24'ünün ara sıra hizmet aldığı, %16'sının hizmet almadığı; Kooperatifçilik/örgütlenme konusunda Kooperatifçilik/örgütlenme konusunda üreticilerin %58'inin her zaman, %24'ünün ara sıra hizmet aldığı, %18'inin hizmet almadığı; Kredi/hibe konusunda üreticilerin %60'ının her zaman, %26'sının ara sıra hizmet aldığı, %14'ünün hizmet almadığı belirlenmiştir.

Tokat/Erbaa ilçesinde yapılan bir araştırmada (Kızılaslan ve Ünal 2013) üreticilerin %71,6 oranında çiftçi üretim tekniğine ilişkin konularda, %50,7 oranında pazarlamaya ilişkin konularda, %22,4 oranında çiftçi örgütlenmesine ilişkin konularda, %15,0 oranında işletmeciliğe ilişkin konularda, %6,0 oranında sosyal ve kültürel konularda tarımsal yayıma ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Şanlıurfa ilinde yapılan bir diğer çalışmada (Dündar 2009)

tarım işletme yöneticilerinin tarım danışmanından en çok destek aldığı konuların başında gübreleme (%19,0), daha sonra sırasıyla bakım işleri (%17,1), destekleme konuları (%14,6), hastalık ve zararlı ile mücadele (%12,7) konularının geldiği belirlenmiştir.

Mardin ilinde yapılan bir araştırmada (Derman 2010) üreticilerin tarım danışmanlarına öncelikle 1. sırada, bitkisel üretim, zirai mücadele (% 29,6) hayvan hastalıkları ve zararlıları (% 19,7), tarımsal desteklemeler (% 17,6) gibi konularda başvurduğu, yine üreticilerin 1.sırada hayvan bakım ve besleme, toprak işleme (% 17,6), gübreleme (% 12), hayvan sağlığı (% 4,2) gibi konularda tarım danışmanından en çok faydalandığı belirlenmiştir. Adana ilinde yapılan bir diğer çalışmada (Saltan 2006) aile başkanlarının tarımsal faaliyetler konusundaki bilgi edinme ihtiyaçları incelendiğinde en önemli konuların ilaçlama (%92,4), gübreleme (%86,0), hayvansal üretim (%78,4) ve hasat (%72,9) olduğu; bunları sırasıyla sulama, ekim tekniği, tohum seçimi, makine kullanımı, üretim planı, ürün pazarlaması, toprak işleme, depolama ve kurutma gibi bilgi edinme ihtiyaçları takip ettiği belirlenmiştir.

Şanlıurfa İlinde yürütülen araştırmada (58 üretici) araştırmacı, üreticilerin % 77,6'sının en büyük sıkıntısının zararlılarla savaşım olduğunu tespit etmiştir. Araştırmacı üreticilerin % 62,1'inin ekim döneminde kullanılacak tohum ve gübre çeşit ve miktarları ve % 48,3'ünün ise sulama teknikleri konusunda tarım danışmanından yardım istediklerini belirlemiştir (Kara 2007).

Elde edilen bulgular özetlendiğinde: (a) Çiftçi tarafından en fazla alınan yayım hizmetleri içerisinde bitki hastalıkları ve zararlılar ile mücadele % 71,0 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu gübreleme (% 58,0) ve tohumluk, fide, fidan seçimi (% 58,0) ve ekim/dikim (% 50,0) izlemektedir. (b) Yayım hizmetlerinin en az alındığı alanlar ise daha ziyade Thünen teorisine göre değerlendirildiğinde, organik tarım, iyi tarım uygulamaları alanıdır (% 86,0). Bunu silaj yapımı ve süt sığırcılığı (% 83,0), sulama (% 77,0) ve Hayvan hastalık ve zararlılarla mücadele (% 77,0) izlemektedir.

4.3. Tarımsal Yayımla ve Danışmanlık Hizmetlerinden Memnun Olma Derecesi

Yayımla yaklaşımımları aşıısından çiftçinin memnuniyet derecesi önemlidir. Zira insanlar memnun olmadığı kişi, kurum, kuruluş vb. ile iletişim kurmak istemezler. Bu bağlamda elde edilen bulgular aşığıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 4.7’de görüleceği gibi, üreticilerin danışmanların teknik bilgileri, hastalıklara ve zararlılara karşı zamanında müdahalesi, üreticilerin taleplerini karşılaması, üreticilerle görüşme sıklıkları, her istediği zaman üreticilerin tarım danışmanlarına ulaşabilmesi, yeni bilgi aktarımları, tarımsal desteklemeler hakkında bilgisi, danışmanların üreticilere karşı tutumları, üreticilere karşı yaklaşımları ve güvenilirlikleri konularında memnuniyet derecelerine dair bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.7: Üreticilerin danışmanlardan aldıkları hizmetlerin memnuniyet derecesi (n=96)

Tarım Danışmanından Alınan Hizmetler	Hiç memnun değilim (%)	Memnun değilim (%)	Memnun (%)	Çok memnun (%)	Toplam (%)
Teknik bilgisinden	0,0	0,0	67,0	33,0	100,0
Hastalık ve zararlılarla mücahale	0,0	0,0	62,0	38,0	100,0
Talepleri karşılama	2,0	0,0	60,0	38,0	100,0
Görüşme sıklığımdan	2,0	8,0	52,0	38,0	100,0
İstediğinde danışmanına ulaşabilme	0,0	0,0	52,0	48,0	100,0
Yeni bilgi aktarımından	2,0	0,0	58,0	40,0	100,0
Tarımsal desteklemeler	13,0	4,0	52,0	31,0	100,0
Danışmanın Çiftçiye karşı tutumu	0,0	0,0	56,0	44,0	100,0
Danışmanın çiftçiye karşı yaklaşımı	0,0	4,0	44,0	52,0	100,0
Danışmanın Güvenilirliği	0,0	0,0	48,0	52,0	100,0

Danışmanın teknik bilgisinden, hastalık ve zararlılara karşı zamanında müdahalesinden, her istediği zaman danışmana ulaşabilme durumundan üreticiler memnun ve çok memnun olduklarını belirtmişlerdir (%67,0 ve %33,0). Danışmanın teknik bilgisinden memnun olmayan üretici bulunmamakta olup buradan teknik açıdan danışmanın çiftçilere yeterli bilgi verdiği sonucuna varabiliriz.

Danışmanın talepleri karşılama ve yeni bilgi aktarımdan üreticilerin % 98'inin memnun ve çok memnun olduğu % 2'si hiç memnun olmadığı saptanmıştır. Danışmanları ile görüşme sıklığı konusunda üreticilerin % 90'ı memnun olduğunu, % 10'u memnun olmadığını belirtmiştir. Danışmanın yeni bilgi aktarımından üreticilerin % 98'i memnun olduğunu, % 2'si hiç memnun olmadığını; danışmanın tarımsal desteklemeler konusunda verdiği hizmetten % 83'ü memnun olduğunu, % 17'si memnun olmadığını belirtmiştir.

Üreticilerin % 100'ü danışmanın tutumu ve güvenilirliğinden memnun olduklarını, danışmanın çiftçilere karşı yaklaşımından ise % 96 üretici memnun olduğunu, % 4 üretici ise memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Üretici anketlerine verilen cevaplardan tarım danışmanı ile üretici arasındaki iletişiminin sorunsuz olduğu sonucuna varabiliriz.

Adana ilinde yapılan bir çalışmada (Artık 2012) danışmanların teknik bilgisinden, hastalık ve zararlılara karşı zamanında müdahalesinden ve talepleri karşılama konusunda üreticilerin % 38'inin çok memnun olduğu; danışmanları ile görüşme sıklığı, her istediği zaman danışmanına kolayca ulaşabilip ulaşamadığı konusunda , danışmanın yeni bilgi aktarımı ve tarımsal desteklemeler hakkında bilgisi konusunda, danışmanların tutumu, yaklaşımı ve güvenilirliği konusunda üreticilerin % 40'ının çok memnun olduğu belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada üreticilerin % 24'ünün danışmanın teknik bilgisinden, tutumu, yaklaşımı ve güvenilirliğinden memnun olmadığı; % 28'inin hasatlık ve zararlılara karşı zamanında müdahale, talepleri karşılama, görüşme sıklığı, her istediği zaman danışmana ulaşabilme durumu, yeni bilgi aktarımı, tarımsal desteklemeler konusunda memnun olmadığı belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular özetlendiğinde: Yayım hizmetinden hiç memnun değilim diyen çiftçi yoktur. Verilen yayım hizmetinden çok memnun olunan alanlar irdelendiğinde % 52,0 ile danışmanlıkta güvenilirlik ve çiftçiye karşı yaklaşım ilk sırada yer almaktadır. Bunu her istediğinde danışmana ulaşabilme (%48,0), çiftçiye karşı tutum % 44,0 ve yeni bilgi aktarımı (% 40,0) izlemektedir.

4.4. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetleri Sonrası Faaliyetlerin Değerlendirilmesi

Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri sonrası faaliyetlerin değerlendirilmesi kırsal kalkınmada verilen yayım hizmetlerinin yararlılığının belirlenmesinde en önemli etmenlerdendir. Bu nedenle araştırmada verilen tarımsal yayım hizmetinin etkinlik derecesi irdelenmiş olup, elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tabloda görüleceği gibi, üreticilerin verilen yayım hizmetleri sonrasında faaliyetlerinde ne gibi değişimler olduğunu özetleyen bilgiler verilmiştir. Üreticiler danışmanlarından aldıkları yayım hizmetleri sonrasında kar oranı, üretim, ürün çeşitliliği, ekim-dikim-gübreleme, bakım işleri, sertifikalı tohum kullanımı, toprak analiz sayısı, bilinçli bir şekilde zirai mücadele, tarımsal girdilerin bilinçli kullanımı, desteklerden yararlanma, tarım sigortası ve çiftçi organizasyonları faaliyetlerinde olumlu değişiklikler olduğunu belirtmişlerdir.

Danışmanlık hizmeti aldıktan sonra kar oranındaki değişimin iyi/çok iyi olduğunu belirten üretici oranı % 69 ve orta seviyede olduğunu belirtenlerin oranı % 31'dir. Danışmanlık hizmetleri sonrası faaliyetlerden üretim konusunda üreticilerin % 64'ü iyi/çok iyi olduğunu, %36'sı orta olduğunu, ürün çeşitliliğin konusunda üreticilerin %58'i iyi/çok iyi, %27'si orta olduğunu, %15'i hizmet almadığını, hasat-harman konusunda üreticilerin %35'i iyi/çok iyi, %17'si orta olduğunu, %48'i hizmet almadığını, ekim-dikim-gübreleme konusunda üreticilerin %73'ü iyi/çok iyi, %17'si orta olduğunu, %10'u hizmet almadığını, bakım işleri konusunda üreticilerin %41'i iyi/çok iyi, %8'i orta olduğunu , %50'si hizmet almadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.8: Üreticilerin Tarım Danışmanı Sonrası Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi (n=96)

FAALİYETLER	Danışmanlık hizmeti almadım (%)	Kötü Oldu (%)	Orta (%)	İyi (%)	Çok İyi Oldu (%)	Toplam (%)
Kar oranı	0,0	0,0	31,0	61,0	8,0	100,0
Üretim	0,0	0,0	36,0	58,0	6,0	100,0
Ürün çeşitliliği	15,0	0,0	27,0	50,0	8,0	100,0
Hasat-Harman	48,0	0,0	17,0	27,0	8,0	100,0
Ekim-Dikim-Gübreleme	10,0	0,0	17,0	52,0	21,0	100,0
Bakım İşleri	50,0	0,0	8,0	33,0	8,0	100,0
Organik Tarım	82,0	0,0	2,0	9,0	7,0	100,0
Sertifikalı tohum / fide kullanımı	7,0	0,0	9,0	58,0	26,0	100,0
Toprak analizi sayısı	27,0	0,0	13,0	42,0	18,0	100,0
Sulama yöntemleri	42,0	0,0	8,0	33,0	17,0	100,0
Bilinçli Zirai mücadele	2,0	0,0	7,0	55,0	36,0	100,0
Girdilerin bilinçli kullanımı	12,0	0,0	18,0	35,0	35,0	100,0
Depolama ve ambalajlama.	78,0	0,0	5,0	12,0	5,0	100,0
Tarımsal mekanizasyon	74,0	0,0	4,0	18,0	4,0	100,0
Desteklemelerden yararlanma	32,0	0,0	11,0	48,0	9,0	100,0
Tarım Sigortası	37,0	0,0	15,0	42,0	6,0	100,0
Kooperatifçilik / Örgütlenme	73,0	0,0	4,0	21,0	2,0	100,0
Çiftçi organizasyonları	0,0	0,0	25,0	58,0	17,0	100,0
Hayvancılık sigortası	67,0	0,0	0,0	33,0	0,0	100,0
Kredi kullanımı	62,0	0,0	8,0	22	8,0	100,0

Üreticiler organik tarım konusunda faaliyetlerinin %16'sı iyi/çok iyi, %2'si orta olduğunu, %82'si hizmet almadığını; sertifikalı tohum/fide kullanımı konusunda faaliyetlerinin %54'ü iyi/çok iyi, %9'u orta olduğunu, %7'si hizmet almadığını belirtmiştir. Üreticiler toprak analizi konusunda faaliyetlerinin %70'i iyi/çok iyi, %13'ü orta olduğunu, %27'si hizmet almadığını; sulama yöntemleri konusunda faaliyetlerinin %60'ı iyi/çok iyi, %8'i orta olduğunu, %42'si hizmet almadığını; zirai mücadele konusunda

faaliyetlerinin %91'i iyi/çok iyi, %7'si orta olduğunu, %2'si hizmet almadığını belirtmiştir. Üreticiler tarımsal girdilerin bilinçli kullanımı konusunda faaliyetlerinin 15'i (%35) çok iyi, 15'i (%35) iyi, 8'i (%18) orta olduğunu, 5'i (%12) hizmet almadığını belirtmiştir.

Üreticiler desteklerden yararlanma konusunda faaliyetlerinin %57'si iyi/ çok iyi, %11'i orta olduğunu, %32'si hizmet almadığını; tarım sigortası konusunda faaliyetlerinin %48'i iyi/çok iyi, %15'i orta olduğunu, %37'si hizmet almadığını; kooperatifçilik ya da örgütlenme konusunda faaliyetlerinin %22'si iyi/çok iyi, %4'ü orta olduğunu, %73'ü hizmet almadığını, çiftçi organizasyonları sonrasında faaliyetlerinin %75'i iyi/çok iyi, %25'i orta olduğunu; kredi kullanımını konusunda faaliyetlerinin %30'u iyi/çok iyi, %8'i orta olduğunu, %62'si hizmet almadığını belirtmiştir.

Danışmanlık hizmeti almaya başladıktan sonra tarımsal faaliyetlerinin kötüye gittiğini belirten çiftçi olmamıştır. Bu görüşlerden tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin çiftçi açısından olumlu sonuçları olduğu sonucuna varabiliriz.

Adana ilinde yapılan bir çalışmada (Artık 2012) üreticilerin % 38'nin danışmanlık hizmeti almaya başladıktan sonraki faaliyetlerinden en çok ürün çeşitliliği konusunda faaliyetlerinin iyi/çok iyi olduğu, danışmanlık hizmeti aldıktan sonraki üretim faaliyetlerinden, Kar oranı, üretim, hasat-harman, ekim-dikim, gübreleme, bakım işleri, sertifikalı tohum-fide kullanımı, toprak analiz sayıları, sulama yöntemleri, bilinçli bir şekilde zirai mücadele, tarımsal girdilerin bilinçli kullanımı, depolama ve ambalaj, toprak analiz sayıları, depolama ve ambalaj konuları için üreticiler faaliyetlerini iyi/çok iyi olduğu belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada kötü/çok kötü olarak ifade edilenler faaliyetlerin ise organik tarım, tarımsal mekanizasyon, desteklemelerden yararlanma, tarım sigortası, kooperatifçilik / örgütlenme, çiftçi organizasyonları, hayvansal üretim (damızlık seçimi, büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği) ile ilgili konular olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular özetlendiğinde: Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri sonrası durumunun kötü olduğunu ifade eden çiftçi yoktur. Yayım hizmetlerinin en etkin olduğu alanlar bilinçli zirai mücadele (% 36,0) ve tarımsal girdilerin bilinçli kullanımı (% 35,0) olmuştur. Bunları sertifikalı tohum/fide kullanımı (% 26,0), ekim, dikim, gübreleme (% 21,0), toprak analizi (% 18,0) ve çiftçi organizasyonları (% 17) izlemektedir. Thünen teorisine göre değerlendirildiğinde ise, organik tarım alanında danışmanlık hizmeti almayanların oranı % 82,0 olup, verilen yayım hizmetlerinin etkinlik derecesinin çok iyi olduğunu ifade edenlerin oranı sadece % 7,0'dir. Bu oranlar tarımsal mekanizasyonda % 74,0 ve % 4,0, kredi kullanımında % 62,0 ve % 8,0 ve kooperatifçilik/örgütlenmede % 73,0 ve % 2,0'dir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma yapılan İstanbul İli Silivri İlçesinde elde edilen veriler doğrultusunda işletme sahiplerinin kimi özellikleri ortaya konulmuş olup, bu bağlamda üreticilerin yaşı, eğitim durumu, iletişim gibi özellikleri ve tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinden yararlanma, memnun olma derecesi, danışmanlık hizmetleri sonrası faaliyetlerin değerlendirilmesi irdelenmiştir.

Bu çalışma kapsamında araştırmada 96 üretici ile yüz yüze anket yapılmıştır. Anket çalışmasında yer alan üreticilerin %100'ü erkek çiftçidir. Üreticilerin yaşları irdelenmesi sonucu 46 ve daha yaşlı yaş grubu % 71.0 ile ilk sırada yer alırken, 45 ve daha genç çiftçi oranı % 29.0 dur ki, bu da girişimcilik açısından verimlilik çağında olan üretici sayısının düşük olduğunu göstermektedir.

Üreticilerin eğitim durumu incelendiğinde % 54'ü ilkokul, % 15'i ortaokul, % 17'si lise, % 10'u lisans, % 4'ü yüksek lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Yapılan anketlerde ilkokul mezunu olan üreticilerin oranının tüm eğitim düzeyleri içerisindeki en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Ancak % 31,0'inin lise ve daha üst düzeyde eğitim gördükleri belirlenmiştir. Bu da kırsal kalkınma yatırımları için oldukça önemlidir. Üreticilerin eğitim seviyesi yükseldikçe yenilikleri daha erken benimsemekte ve yenilikleri denemeye daha açık olmaktadır.

İşletmenin faaliyet alanı olarak; tarım danışmanı ile çalışan üreticilerin % 70'i yalnızca bitkisel üretim, % 30'u hem bitkisel hem de hayvansal üretim yapmaktadır. Sadece hayvansal üretim ile uğraşan üretici yoktur. Thünen Teorisi yönünde bir gelişim:

- Birinci bölgede sebzeçilik, mantarcılık gibi ürünlerin yetiştirilmesi,
- İkinci bölge ağaçlık, ormanlık vb.
- üçüncü bölgede ise, çavdar, patates, yonca, fiğ, arpa gibi entensif tarım ürünleri vb.
- Dördüncü bölgede ise entensif olmayan (nadas, otlaklık, arpa, çayır, yulaf gibi) tarım ürünleri vb.
- Beşinci bölgede üçlü tarım sistemi (çayır, çavdar ve nadas) ekimi vb.
- Altıncı bölgede ise hayvancılık, çiftlik vb. yer aldığı izlenmemektedir.

Tarım Danışmanı ile çalışan üreticiler teknolojik gelişmelere açık çiftçilerdir. Üreticilerin % 98'i cep telefonu kullanmakta olup, bunlardan % 65'i telefonda mesaj gönderebilmekte % 35'lik kısmı ise mesaj göndermeyi bilmemektedir. Mesaj gönderemeyen çiftçiler yaşlı grup olup genç kesimde çoğunluk mesaj göndermeyi bilmektedir. Üreticilerin %

54'ü internet kullanmamaktadır. Üreticilerin yarısından fazlasında internet kullanımı olması bölge çiftçisinin yenilikleri yakından takip ettiğini, öğrenmeye açık, yenilikçi grup olduğunu göstermektedir.

Üreticilerin tarımla ilgili konularda en fazla iletişimi kendi tarım danışmanları ile kurduğu tespit edilmiş olup, üreticilerin % 94'ü tarım danışmanları ile sık sık görüşüğünü belirtmiştir. Üreticilerin çok sık görüştüğü kurumlar ise sırasıyla % 33 Üretici Birlikleri, % 23 Tarım İlçe Müdürlüğü, % 23 Ziraat Odası, % 16 Kooperatifler, % 21 Zirai İlaç Bayileri olarak devam etmektedir. Tar-Gel Danışmanı olarak görev yapan Tarım İlçe Müdürlüğü teknik elemanlarıyla görüşme sıklığı ise % 14'tür. Üreticilerin çoğu kendi tarım danışmanlarından hizmet aldıklarını bununla beraber diğer kurumlardan çoğunlukla evrak işlemleri olduğu zaman gittiklerinde tarımsal danışmanlık hizmeti aldıklarını belirtmişlerdir.

Üreticilerin danışmanlardan aldıkları hizmetler ve yararlanma durumu irdelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, çiftçi tarafından en fazla alınan yayım hizmetleri içerisinde bitki hastalıkları ve zararlılar ile mücadele % 71,0 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu gübreleme, tohumluk, fide, fidan seçimi ve ekim/dikim izlemektedir. Yayım hizmetlerinin en az alındığı alanlar ise daha ziyade Thünen teorisine göre değerlendirildiğinde, organik tarım, iyi tarım uygulamaları alanıdır. Bunu silaj yapımı ve süt sığırcılığı, sulama ve hayvan hastalık ve zararlılarla mücadele izlemektedir.

Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinden memnun olma düzeyinin irdelenmesi sonucu: Danışmanın talepleri karşılama ve yeni bilgi aktarımdan üreticilerin % 98'inin memnun ve çok memnun olduğu % 2'sinin hiç memnun olmadığı saptanmıştır. Danışmanları ile görüşme sıklığı konusunda üreticilerin % 90'ı memnun olduğunu, % 10'u memnun olmadığını belirtmiştir. Danışmanın tarımsal desteklemeler konusunda verdiği hizmetten % 83'ü memnun olduğunu, % 17'si memnun olmadığını belirtmiştir. Üreticilerin % 100'ü danışmanın tutumu ve güvenilirliğinden memnun olduklarını, danışmanın çiftçilere karşı yaklaşımından ise % 96 üretici memnun olduğunu, % 4 üretici ise memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Üretici anketlerine verilen cevaplardan tarım danışmanı ile üretici arasındaki iletişiminin sorunsuz olduğu sonucuna varabiliriz.

Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri sonrası faaliyetlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgulara göre: Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri sonrası durumunun kötü olduğunu ifade eden çiftçi yoktur. Yayım hizmetlerinin en etkin olduğu alanlar bilinçli zirai mücadele (% 36,0) ve tarımsal girdilerin bilinçli kullanımı (% 35,0) olmuştur. Bunları sertifikalı tohum/fide kullanımı, ekim, dikim, gübreleme, toprak analizi ve çiftçi organizasyonları izlemektedir. Thünen teorisine göre değerlendirildiğinde ise, örneğin,

organik tarım alanında danışmanlık hizmeti almayanların oranı % 82,0 olup, verilen yayım hizmetlerinin etkinlik derecesinin çok iyi olduğunu ifade edenlerin oranı sadece % 7,0'dir. Bu oranlar tarımsal mekanizasyonda % 74,0 ve % 4,0, kredi kullanımında % 62,0 ve % 8,0 ve kooperatifçilik/örgütlenmede % 73,0 ve % 2,0'dir.

Bu sonuçlar doğrusunda tarımsal üretimde yayım yaklaşımlarının etkinliği, Thünen Teorisi yönünde bir gelişimin olabilmesi için danışmanlar için etkin hizmet içi eğitim verilmelidir. Kırsal kalkınmada eğiticilerin etkin eğitimi olmazsa olmazlardandır.

KAYNAKLAR

- Aktaş Y (1976). Aşağı Seyhan Sulama Projesindeki Çiftçi Eğitim Servislerinin Türk Tarımsal Yayımına Katkısı, Sulama Proje Alanlarındaki Zirai Yayım ve Kooperatifçilik Seminerinde Sunulan Bildiri, Adana.
- Aktaş Y (2011). Tarımsal Yayım Sürecinde Tarımsal İlaç Satıcılarının Yeri Ve Önemi. Gap 2 Tarım Kongresi. 24-26 Ekim 2001.Şanlıurfa. <http://www.yasaraktas.com/tarimsal-yayim-surecinde-tarimsal-ilac-saticilarinin-yeri-ve-onemi.html>, (erişim tarihi, 17.12.2012).
- Alagöz E (2005). Aşağı Seyhan Ovasına Adana Tarım İl Müdürlüğü Yayım Elemanlarınca Götürülen Yayım Hizmetlerinin Analizi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Albrecht H (1970). Die Sozialökonomische Beratung in der Landwirtschaft, Mainz.
- Anonim (2014). İstanbul İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün 2014 Yılı Tarım Raporu.
- Anonim (2012). Tarım Net, Tarımsal Eğitim, Tarımsal Yayım ve Haberleşme, <http://www.volkanderinbay.com/tarimnet/tarimsalegitim.asp>, (erişim tarihi, 15 Aralık 2012).
- Arnon I (1989). Agricultural Research and Technology Transfer Elsevier Applied Science, London and New York.
- Artık A (2012). Paydaş Görüşlerinden Hareketle Adana İlinde Serbest Tarım Danışmanlığı Sisteminin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Atsan T, Şoraklı A (2006). Bin Köye Bin Tarımcı Projesi Kapsamında Görev Yapan Tarım Danışmanlarının Etkinliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli Örneği. Türkiye VII. Tarım Ekonomisi Kongresi, Antalya, s.500-505.
- Bayraktar E., 1997, Tekirdağ ili Malkara ilçesi köylerinde Trakyabirliğin Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Değerlendirilmesi, YL Tezi, T.Ü. FBE, Edirne
- Bindlish V, Evenson R (1993). Evaluation of the Performance of T&V Extension in Kenya, World Bank Technical Paper, No: 208.
- Budak D (1996). Gelismekte Olan Ülkelerde Kamu ve Özel Sektör, Türkiye Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt:2, 423-426s., Adana.

- Ceylan İ.C (1988). Ankara'nın Çubuk İlçesinde Tarımsal Teknolojik Yeniliklerin Yayılması ve Benimsenmesinde Televizyonda Tarımsal Paylaşmaların İzlenmesi ve Etkileri, AÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Değirmenci Y, Manyaz İ, Güzelaydın İ, Erkuş E, Koçak F ve Arı B (2008). Tarımsal Yayım ve Danışmanlık, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Ankara, 424 s.
- Demirtaş M, Gürler A. Z (1994). Türkiye’de Uygulamaya Konulan I. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesinin Türk Tarımının Gelişmesine Etkileri. Türkiye 1.Tarım Ekonomisi Kongresi, İzmir, Cilt:2, s.402-411.
- Denning G (1985). Integration Agricultural Extension Programmes, With Farming Systems Research, World Bank.
- Derman A (2010). Mardin İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi Kapsamında Görev Yapan Elemanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemine Bakışları, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Diederich, J (1975).“Vorstellung eines Beratungsprojektes” In : Sachverhalte und probleme der Kommunikation bei der Zusammenarbeit mit Partnern in der dritten Welt, Witzzenhamsen.
- Dündar M.S (2009). Tarımsal yayımı Geliştirme Projesinin Kırsal ve Tarımsal Kalkınmadaki Rolü ve Uygulama Etkinliği: Şanlıurfa İli Örneği, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, s.21, Adana.
- Erden H.İ (1994). Manisa Merkez İlçesinde Yüksek Sistem Bağcılık İşletmelerine Yönelik Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, 206 s, Ankara.
- Gürel A (1996). Tekirdağ Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubesinde Görev Yapan Yayım Elamanlarının Etkinlikleri Üzerine Bir Araştırma, T.Ü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Yayın No: 246, Araştırma No: 93, Tekirdağ, 49 s.
- Gürel A (1998). Malkara İlçesinde Ayçiçeği Üreticilerinin Teknolojik Yeniliklere Karşı Davranışlarını Etkileyen Etmenler Üzerine Bir Araştırma, Yayın No: 262, Araştırma No: 90, T.Ü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Tekirdağ, 106 s.
- Gürel A (1999). Tekirdağ Tarım İl Müdürlüğü Tarımsal Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, –Silaj Yapımının Benimsenmesi Örneği, T.Ü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Araştırma No: 103, Yayın No: 271, Tekirdağ, 141s.
- Gürel A (2004). Tarımsal Yayım ve Yeniliklerin Benimsenmesi, Ders Notu, Trakya Üniversitesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Tekirdağ.

- Gürel A (2005). Problematik der landwirtschaftlichen Offizialberatung in der Türkei im Hinblick auf den EU-Beitritt, Berichte Über Landwirtschaft, Zeitschrift für Agrarpolitik und Landwirtschaft, ISSN: 0005-9080, Bundes Ministerium für Verbraucherschutz, Ernährung und Landwirtschaft, Berlin
- Gürel A (2010a). Kırsal Kalkınma Yatırımları Açısından Hayrabolu'da Üretici Davranışları, Hayrabolu Değerleri Sempozyumu, Hayrabolu, Tekirdağ.
- Gürel A (2010b). Malkara'da Kırsal Halkın Yeniliklere Karşı Davranışlarını Etkileyen Etmenler, Malkara Değerleri Sempozyumu, Malkara, Tekirdağ.
- Gürel A (2014). Marmara Bölgesinde Mantar Üretimi ve Değerlendirilmesi, Namık Kemal Üniversitesi, NKUBAP.00.24.Ar.12..12 Nolu Proje Raporu, Tekirdağ.
- Gürgen Y (1982). "Haberleşme", (İşlevi, Dinamiği ve Tarımsal Yayım Çalışmaları İçindeki Yeri), E.Ü.Z.F., İzmir.
- Gürgen Y (1990). "Tarımsal Yayım ve Haberleşme", Ç.Ü. Z.F., Ders Kitabı No:118, Adana.
- Kara F.Ö, Aktaş Y, Işgin T (2004). Şanlıurfa İlinde Tarımsal Yayım Hizmetlerinde Kadının Yeri, Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Birikim Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara
- Kara U. K (2007). Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi'nin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Şanlıurfa İli Örneği, H. Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 110s.
- Kızılaslan N, Ünal Y (2013). Çiftçilerin Tarımsal Yayım Farkındalıklarının Belirlenmesi (Tokat/Erbaa Örneği, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Bilimsel araştırma Dergisi, sayı:5, s. 1-19, Tokat.
- Kumuk T (1996). Ege Bölgesinde Seçilmiş Bazı Yörelere Kırsal Kalkınmada Kullanılan Yayım Yaklaşımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniversitesi Basım Evi, Bornova, İzmir.
- Kumuk T, Akgüngör S (1994). Tarımsal Yayım ve Çevre, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 31 (2-3); Bornova, İzmir.
- Kumuk T, Oktay E (1993). 2000'li Yıllara Doğru Tarımsal Yayım Politikaları, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt:30, Sayı:3
- Kumu T, Akgüngör S, Abay C, Atış E (1995). Is the Training and Visit Based Extension an Alternative to Conventional System?: The Turkish Experience, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 32, Sayı:3.
- Macklin M (1992). Agricultural Extension in India, World Bank Technical Paper, Number: 190.

- Oakley P, Garforth C (1988). Yayın Eğitim Kılavuzu, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, TYUP Yayınları, Yayın No: 294-2, Ankara.
- Özçatalbaş O (1992). GAP'ta Başarı Yolu: Tarımsal Yayım. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı 75.
- Özer O (2009). Pamuk Ürününün En Uygun Satış Zamanının Oyun Teorisi Yöntemiyle Saptanması. Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi. Tarım Bilimleri Dergisi. 16:262-270.
- Özkaya T (1991). Türkiye'de Tarımsal Yayımcıların Etkinliklerini Belirleyen Yöntemle İlgili Faktörler Üzerinde Bir Araştırma, Fredrich Ebert Vakfı, İstanbul.
- Planck U (1972). Die ländliche Türkei. Soziologie und Entwicklungstendenzen, Frankfurt am Main.
- Rogers E. M (1969). "Modernisation Among Peasants", Holt, Rinehart and Winston, Inc., New York.
- Rogers E.M and Shoemaker F.F (1971). Communication of Innovations. The Free Press, New York.
- Saltan A (2006). Adana İli Aladağ İlçesi Körkez Köyünün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Soraklı A (2006). Bin Köye bin Tarımcı Projesi Kapsamında Görev Yapan Tarım Danışmanlarının Etkinliklerinin Belirlenmesi: Erzurum İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi. A. Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Taluğ C (1974). Tarımda Teknolojik Yeniliklerin Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma, A.Ü.Z.F. Ankara.
- Taluğ C, Tatlıdil H (1993). Tarımsal Yayım ve Haberleşme, A.Ü. Ziraat Fakültesi Ders Notu, Teksir No:141, Ankara.
- Taluğ C (1994). Tarımsal Dönüşüm ve İnsan Kaynağı Geliştirme, Tarım Haftası 1994 Sempozyumu, TMMOB, No: 25, Ankara.
- Tatlıdil H (1978). Konya Ereğli İlçesinde Köy Kalkınma Kooperatiflerinin Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma, A.Ü. Ziraat Fakültesi, Ankara.
- Torun E (2011). 'Organik Tarımda Çiftçilerin Bilgi Kaynakları (Kocaeli İli Kartepe İlçesi Örneği)', KSÜ Doğa Bil. Derg., 14(4).

Yıldırak ve Ark. (2003). Türkiye’de Gezici ve Geçici Tarım İşçilerinin Çalışma Ve Yaşam Koşulları ve Sorunları, Isbn:975-96265-4-3, Ankara.

Yılmaz Çoban M (2006). Türkiye’de Geleneksel Yayım Yaklaşımı ile Eğitim Ziyaret Yayım Yaklaşımının Karşılaştırmalı Analizi (Çorum ve Sivas İlleri Örneği), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Yurttaş Z (2010). Uluslararası Tarımsal Yayım Sistemleri, AÜZF, Tarım Ekonomisi Bölümü, Ders Notları, Erzurum, 70 s.

ÖZGEÇMİŞ

07.03.1977 tarihinde Bayburt ili Merkez ilçesinde doğdu. İlkokulu Sinop Gazi Mustafa Kemal İlkokulu'nda, ortaokulu Diyarbakır Atatürk Lisesi'nde, liseyi İstanbul Bağcılar Lisesi'nde tamamladı. 1999 yılında Trakya Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nden Ziraat Mühendisi olarak mezun oldu. 2001-2011 yılları arasında birçok gıda firmasında Sorumlu Yönetici olarak görev yaptı. 2015 yılından itibaren kendi kurmuş olduğu İLKA Tarım Danışmanlığı bünyesinde Serbest Tarımsal Yayım ve Danışmanlık hizmeti vermektedir.